

UCHWAŁA NR XXX/200/21
RADY MIEJSKIEJ W KNYSZYNI
z dnia 17 grudnia 2021 r.

w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Knyszyn
na lata 2022 – 2028

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2021 poz. 1372 ze zm.), oraz art.17 ust.1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021r, poz.2268), uchwała się co następuje :

- § 1. Uchwała się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022 – 2028, stanowiącą załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Knyszyna.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący Rady Miejskiej

Jerzy Bielski

Załącznik nr 1
do uchwały nr XXX/200/21
Rady Miejskiej w Knyszynie
z dnia 17 grudnia 2021 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA LATA 2022 - 2028**

GMINA KNYSZYN

SPIS TREŚCI	
WSTĘP.....	5
ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	7
CHARAKTERYSTYKA GMINY	13
Informacje ogólne.....	13
Struktura demograficzna mieszkańców	14
Infrastruktura społeczno- techniczna.....	17
Oświata.....	17
Opieka Zdrowotna.....	19
Bezpieczeństwo	20
Kultura i sport.....	23
Turystyka i rekreacja	26
Rynek pracy.....	28
Gospodarka.....	29
Komunikacja i transport	30
Warunki mieszkaniowe	31
DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KNYSZYN.....	32
Problemy w obszarze pomocy społecznej	34
Bezdomność.....	37
Bezrobocie	38
Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych	39
Alkoholizm.....	39
Narkomania	45
Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba.....	46
Ubóstwo.....	52
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	54
Przemoc w rodzinie	56
Problemy w środowisku szkolnym.....	62
Używanie substancji psychoaktywnych	62
Przemoc rówieśnicza	67
Cyberprzemoc	69
Wpływ pandemii COVID-19 na życie społeczno- gospodarcze	69
ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ	72
CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ	81
MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ GMINY	95
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	96

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	97
ZMIANY W STRATEGII.....	98
SPIS TABEL	99
SPIS RYSUNKÓW	100
SPIS WYKRESÓW	100
BIBLIOGRAFIA.....	102
Spis publikacji	102
Źródła internetowe.....	102

WSTĘP

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020r., poz. 1876 z późn. zm.). Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „*opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*”.

Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.:

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ Ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020, poz. 2050 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.).

Celem poniższej Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych na lata 2022-2028 jest zdiagnozowanie kwestii społecznej, wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i działań, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy Knyszyn. Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Knyszyn przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych, danych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych, przeprowadzonej w okresie wrzesień - listopad 2021 roku. W badaniach ankietowych wzięło udział 172 dorosłych mieszkańców gminy Knyszyn, 56 uczniów szkół podstawowych (31 uczniów klas piątych i szóstych oraz 25 uczniów klas siódmych i ósmych), 32 nauczycieli, 31 rodziców, 3 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz 10 sprzedawców w punktach sprzedaży alkoholu na terenie gminy.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Knyszyn na lata 2022- 2028 składa się z trzech zasadniczych części:

Część diagnostyczna zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy Knyszyn wraz z rozpoznaniem negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, danych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych. Ponadto w ramach analizy SWOT zidentyfikowano mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy Knyszyn na najbliższe lata. Są one ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych oraz kierunków działań.

Część wdrożeniowa obejmuje kwestie finansowe oraz instytucjonalne związane z realizacją założeń strategicznych, a także monitoring i ewaluację działań realizowanych w ramach Strategii.

ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Knyszyn na lata 2022-2028 zgodna jest z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi opracowanymi na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Są to między innymi dokumenty takie jak:

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (*Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*)

Agenda została przyjęta przez 193 państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych podczas Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku we wrześniu 2015 r. Dokument wskazuje 17 celów oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Jest to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.¹

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Dokument określający główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Strategia powstawała w latach 2011-2012. Uwzględnia uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Wyzwania rozwojowe z 2009 roku, w stosunku do diagnozy z lat 2008 – 2009 uzupełnione zostały o elementy, które wiążą się z trwającym na świecie i w Europie kryzysem finansowym i spowolnieniem gospodarczym.

Głównym celem określonym w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Z diagnozy przedstawionej w 2009 r. wynika, że rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie.

Do każdego z obszarów przedstawiono również kierunki interwencji, czyli działań do podjęcia w perspektywie do 2030 r. służących osiągnięciu celu głównego Strategii.

- I. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki (modernizacja):
 - 1.1 Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna
 - 1.2 Polska Cyfrowa
 - 1.3 Kapitał ludzki
 - 1.4 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko
- II. Równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzja):
 - 2.1 Rozwój regionalny
 - 2.2 Transport
- III. Efektywność i sprawność państwa (efektywność)
 - 3.1 Kapitał społeczny
 - 3.2 Sprawne państwo²

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

¹ <https://www.gov.pl/web/rozwoj/agenda-2030>

² <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/czym-jest-zarzadzanie-rozwojem>

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku, jest kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej.

Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Oczekiwanym efektem realizacji Strategii w perspektywie długookresowej dla obywateli będzie wzrost ich dochodów oraz poprawa jakości życia, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, przede wszystkim dla rodzin; zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli; wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy; poprawa dostępu do infrastruktury; zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej, poprawiającej zdrowotność obywateli; satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa.

Najważniejsze efekty długookresowe dla gospodarki to przede wszystkim zmiana struktury PKB Polski w wyniku zwiększenia roli innowacji w jego tworzeniu. Przyczyni się to do szybszej konwergencji dochodów Polaków do poziomu średniej Unii Europejskiej. W sferze instytucjonalnej efektem realizacji Strategii będzie państwo bardziej przyjazne dla obywateli i przedsiębiorców, co będzie przejawiało się w poprawie jakości funkcjonowania jego organów i poszczególnych instytucji służących rozwojowi. W sferze społecznej efekty realizacji Strategii to ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz wszelkiego rodzaju nierówności społecznych, a także budowa silnego kapitału społecznego i zwiększenie jego roli w rozwoju.³

Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Do wyzwań tych należy uczynienie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca do życia, rozwijania wiedzy i podejmowania pracy, a w konsekwencji lokowania inwestycji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Rozwój kapitału ludzkiego i spójności społecznej przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki.

Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza cztery cele szczegółowe do realizacji, których osiągnięcie powinno przyczynić się do rozwiązania najważniejszych problemów, których doświadczają polska gospodarka i polskie społeczeństwo, tj. niedostatecznych kompetencji, niewystarczającej opieki zdrowotnej, problemów demograficznych oraz ubóstwa.

Cel 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.

Cel 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej.

Cel 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.

Cel 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.⁴

³ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju>

⁴ <https://www.gov.pl/web/rodzina/projekt-strategii-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-do-roku-2020--z-perspektywa-do-2030-r>

Projekt Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Misja Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego wyraża filozofię planowanych zamierzeń i jest skierowana zarówno do mieszkańców, jak i do otoczenia. Głównym potencjałem regionu są mieszkańcy, a w szczególności ich ambicja, pracowitość – aktywność zawodowa i społeczna, wysokie i rosnące kompetencje. Atutem regionu są także unikalne walory środowiska i stosunkowo wysoka jakość życia. Wszystko to zapewnia regionowi przewagę w zakresie kluczowego czynnika rozwoju jakim jest kapitał ludzki.

Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka

Cel operacyjny 1.1. Przemysły przyszłości.

Cel operacyjny 1.2. Podlaski system otwartych innowacji.

Cel operacyjny 1.3. Lokalna przedsiębiorczość.

Cel operacyjny 1.4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego.

Cel operacyjny 1.5. E-podlaskie.

Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy.

Cel operacyjny 2.1. Kompetentni mieszkańcy.

Cel operacyjny 2.2. Aktywni mieszkańcy.

Cel operacyjny 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości.

Cel strategiczny 3. Partnerski region.

Cel operacyjny 3.1. Dobre zarządzanie.

Cel operacyjny 3.2. Kapitał społeczny.

Cel operacyjny 3.3. Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne.

Cel operacyjny 3.4. Gościnny region.⁵

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim na lata 2020 – 2029

Powiatowa strategia jest elementem zarządzania strategicznego, którego głównym celem jest rozwiązywanie kluczowych problemów społeczności lokalnych. Rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym i dlatego celowym jest wytyczenie kierunków działań zmierzających do poprawy jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim to dokument strategiczny określający priorytety, cele i podejmowane działania w ramach pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Jej zadaniem jest określenie względnie trwałych wzorców interwencji społecznych podejmowanych w obrębie danej jednostki i rodziny celem rozwiązania jej problemów.

Cel strategiczny 1. Doskonalenie systemu opieki nad dziećmi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych.

1.1 Wspieranie rodzin zastępczych.

1.2 Doskonalenie systemu opieki nad dziećmi przebywającymi w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

⁵<http://www.rops-bialystok.pl/rops/wp-content/uploads/2021/05/Strategia-Rozwoju-Wojewodztwa-Podlaskiego-2030.pdf>

- 1.3 Udzielanie pomocy usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych i placówek, o których mowa w art. 88 ustawy o pomocy społecznej oraz ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
- 1.4 Organizowanie i wspieranie zastępczych form opieki nad dzieckiem.

Cel strategiczny 2. Wspieranie jednostek, rodzin i środowisk niewydolnych.

- 2.1 Zapewnienie należytej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
- 2.2 Wyprowadzenie osób i rodzin z trudnej sytuacji życiowej i zapobieganie ich marginalizacji.
- 2.3 Reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 2.4 Doskonalenie systemu poradnictwa.
- 2.5 Doskonalenie usług profilaktyczno-wspierających w zakresie interwencji kryzysowej.
- 2.6 Współpraca instytucji i organizacji pomagających osobom uzależnionym i współuzależnionym.

Cel strategiczny 3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w tym niepełnosprawnej.

- 3.1 Tworzenie warunków do rozwoju kształcenia integracyjnego.
- 3.2 Stworzenie równych szans edukacyjnych wszystkim dzieciom.
- 3.3 Rozwinięcie systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dziecku szkolnemu.

Cel strategiczny 4. Zwiększenie aktywności życiowej ludzi starszych.

- 4.1 Wzbogacenie oferty świadczonych usług w DPS.
- 4.2 Jak najdłuższe pozostawanie ludzi starszych w ich miejscu zamieszkania.

Cel strategiczny 5. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych.

- 5.1 Stworzenie środowiska przyjaznego osobom niepełnosprawnym.
- 5.2 Likwidacja barier w obiektach infrastruktury miejskiej i miejscu zamieszkania.
- 5.3 Stworzenie osobom niepełnosprawnym równych szans w dostępie do rehabilitacji, kultury i sportu.
- 5.4 Pomoc osobom z dysfunkcjami.
- 5.5 Zapewnienie osobom psychicznie chorym pełnego udziału w życiu społecznym.

Cel strategiczny 6. Zapobieganie przestępczości i nieprzystosowaniu społecznemu nieletnich.

- 6.1 Niwelowanie zjawisk niedostosowania społecznego nieletnich.
- 6.2 Zapobieganie przestępczości wśród dzieci i młodzieży.
- 6.3 Rozpowszechnienie informacji na temat skutków zachowań ryzykownych.

Cel strategiczny 7. Promocja zatrudnienia i aktywizacja lokalnego rynku pracy.

- 7.1 Zwiększanie umiejętności osób bezrobotnych.
- 7.2 Zapobieganie bezrobociu.
- 7.3 Zapobieganie bezrobociu ludzi młodych.
- 7.4 Zapobieganie bezrobociu osób niepełnosprawnych.
- 7.5 Rozwój instrumentów i usług rynku pracy.

Cel strategiczny 8. Zintegrowanie działań samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej.

- 8.1 Zwiększenie efektywności i skuteczności działań w zakresie pomocy społecznej.
- 8.2 Rozpowszechnienie informacji o instytucjach działających w zakresie polityki społecznej.

Cel strategiczny 9. Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie zawodowe pracowników służb społecznych i wolontariatu.

9.1 Ustawiczne zdobywanie i poszerzanie wiedzy przez kadry pomocy społecznej i wolontariat.⁶

⁶ http://bip.st.monki.wrotapodlasia.pl/rada_pow/kadencja_2018_2023/xxi-151-20.html

CHARAKTERYSTYKA GMINY

Informacje ogólne

Miasto i gmina Knyszyn położone są w środkowej części województwa podlaskiego w powiecie monieckim i graniczy z następującymi gminami: miastem i gminą Mońki, miastem i gminą Czarna Białostocka, gminami: Krypno, Dobrzyniewo Kościelne i Jasionówka.

Powierzchnia miasta i gminy w granicach administracyjnych wynosi 128 km² (w tym miasto 24 km²). Jest to region o charakterze typowo rolniczym, podzielony administracyjnie na miasto Knyszyn, Knyszyn Zamek i 14 sołectw, w tym: Sołectwo Chobotki, Sołectwo Czechowizna, Sołectwo Grądy, Sołectwo Guzy, Sołectwo Jaskra, Sołectwo Kalinówka Kościelna, Sołectwo Knyszyn – Zamek, Sołectwo Nowiny Kasjerskie, Sołectwo Nowiny Zdroje, Sołectwo Ogrodniki, Sołectwo Poniklica, Sołectwo Wodziłówka, Sołectwo Wojtówce oraz Sołectwo Zofiówka.

Rysunek 1. Położenie gminy Knyszyn w powiecie monieckim

Struktura demograficzna mieszkańców

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2020 r. gmina Knyszyn liczyła 4 713 mieszkańców; z czego 50,07% stanowią kobiety (2 360), a 49,93% mężczyźni (2 353). Współczynnik feminizacji dla gminy Knyszyn wynosi 100 (na 100 mężczyzn przypada 100 kobiet). Biorąc pod uwagę ostatnie lata można zauważyć, iż z każdym rokiem liczba mieszkańców stopniowo maleje. Na przestrzeni lat 2015-2020 nastąpił spadek o 2,66%.

Wykres 1. Podział mieszkańców na płeć- statystyki na rok 2020

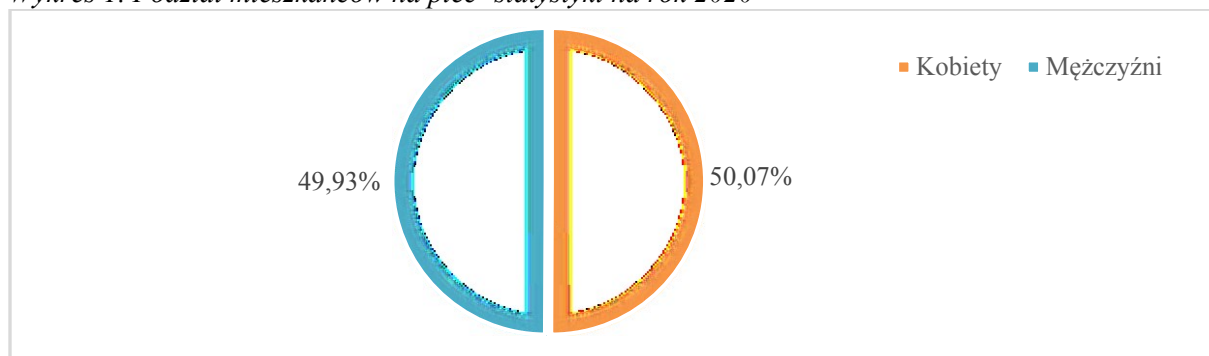

Tabela 1. Liczba mieszkańców w latach 2016 - 2020

Liczba mieszkańców	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem; w tym:	4 842	4 780	4 781	4 750	4 713
Kobiety	2 430	2 390	2 382	2 373	2 360
Mężczyźni	2 412	2 390	2 399	2 377	2 353
Ludność w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej; ogółem	632	624	630	642	632
Ludność w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni; ogółem	3 253	3 183	3 170	3 101	3 073
Ludność w wieku poprodukcyjnym; ogółem	957	973	981	1 007	1 008

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku na terenie gminy Knyszyn zarejestrowano 28 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 46 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi - 18.

Gminę Knyszyn charakteryzuje ujemny przyrost naturalny, który na koniec roku 2020 wyniósł -24. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -5,08 na 1000 mieszkańców gminy. Uściślając, w 2020 roku w gminie odnotowano 34 urodzenia dzieci. W tym samym czasie doszło do 58 zgonów, co odpowiada 12,26 zgonom na 1000 mieszkańców. Ujemny przyrost naturalny utrzymuje się na przestrzeni lat 2016-2020.

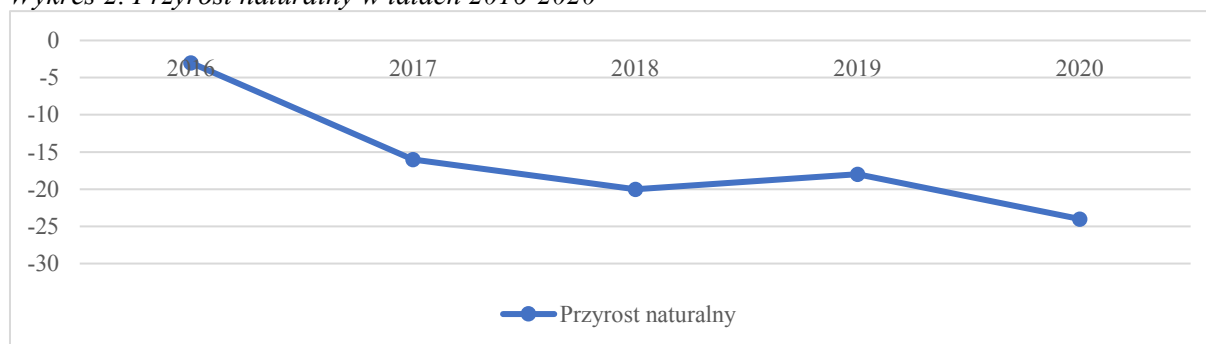
Tabela 2. Przyrost naturalny w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020

Przyrost naturalny, ogółem w tym:	-3	-16	-20	-18	-24
Kobiety	3	-14	-11	-1	-8
Mężczyźni	-6	-2	-9	-17	-16
Urodzenia żywe ogółem, w tym:	45	34	51	43	34
Kobiety	21	13	21	23	18
Mężczyźni	24	21	30	20	16
Zgony ogółem, w tym:	48	50	71	61	58
Kobiety	18	27	32	24	26
Mężczyźni	30	23	39	37	32

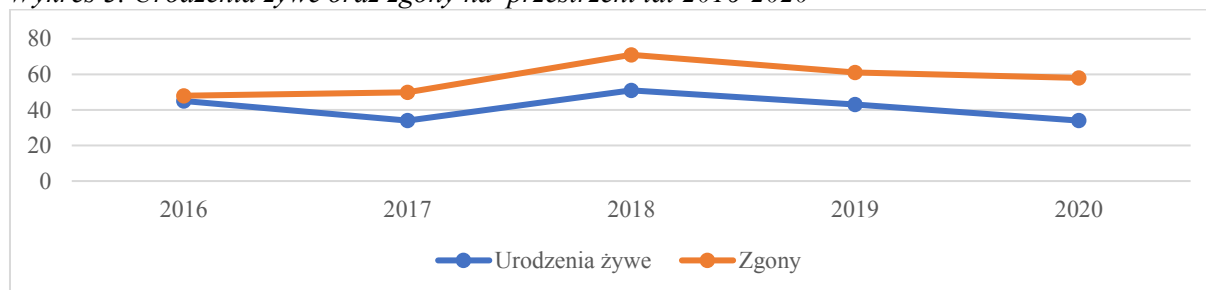
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 2. Przyrost naturalny w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 3. Urodzenia żywe oraz zgony na przestrzeni lat 2016-2020

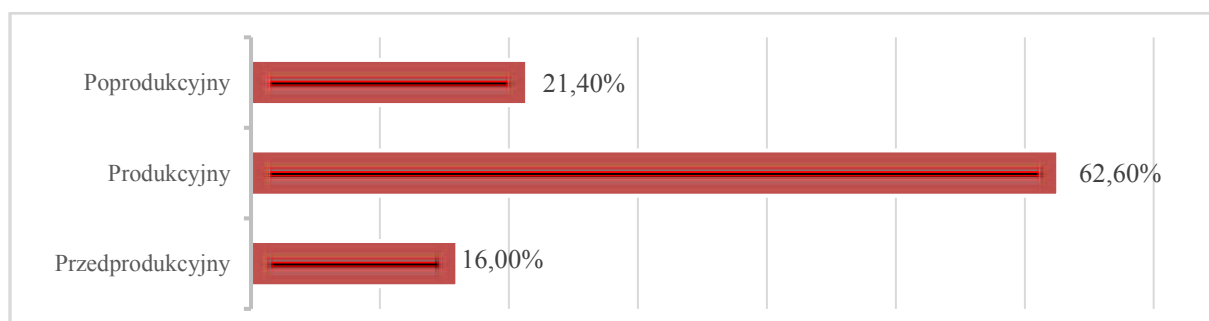
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane statystyczne na koniec roku 2020 wskazują, że 62,60% mieszkańców gminy Knyszyn było w wieku produkcyjnym, 16,00% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,40% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Wskaźnik obciążenia demograficznego osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla gminy Knyszyn jest równy 59,7. Jest on niższy w porównaniu do całego kraju (66,7).⁷

Wykres 4. Produkcyjne grupy wieku- statystyki na rok 2020

⁷ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/kategoria/2630>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Infrastruktura społeczno- techniczna

Oświata

Na terenie gminy Knyszyn działają łącznie dwie placówki wychowania przedszkolnego:

- Przedszkole w Knyszynie;
- Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Kalinówce Kościelnej.

W roku 2018 w gminie Knyszyn mieściły się 2 przedszkola, w których do 7 oddziałów uczęszczało 141 dzieci (71 dziewczynek oraz 70 chłopców). Dostępnych było 175 miejsc. Dla porównania w 2008 roku w gminie Knyszyn mieściło się 1 przedszkole, w którym do 3 oddziałów uczęszczało 56 dzieci (25 dziewczynek oraz 31 chłopców). Dostępnych było 50 miejsc. Na jedno miejsce w przedszkolu w 2018 roku przypadało 0,70 dzieci.⁸

Tabela 3. Placówki wychowania przedszkolnego na terenie gminy

	2017	2018	2019	2020
Wychowanie przedszkolne razem	2	2	2	2
Oddziały	7	7	7	8
Miejsca w przedszkolach	156	175	-	-
Liczba dzieci w przedszkolach	137	141	145	159

Źródło: GUS

Na terenie gminy Knyszyn aktualnie nie funkcjonuje żaden żłobek, co może wpływać niekorzystnie na aktywizację zawodową kobiet.

Na terenie gminy Knyszyn funkcjonują dwie szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa w ZSO w Knyszynie;
- Szkoła Podstawowa w ZS w Kalinówce Kościelnej.

W 2019 roku w 23 oddziałach uczyło się 337 uczniów. Dla porównania w 2008 roku w gminie Knyszyn placówkę miały 2 szkoły podstawowe, w których w 18 oddziałach uczyło się 332 uczniów. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba uczniów szkół podstawowych wzrosła o ponad 17,83%.

Wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych spowodowany był m.in. reformą oświaty, w wyniku której od 1 września 2017 r. gimnazja zostały włączone do szkół podstawowych. W rezultacie powstały szkoły podstawowe z oddziałami gimnazjalnymi.

Tabela 4. Szkoły podstawowe na terenie gminy

	2017/18	2018/19	2019/20
Szkoły podstawowe	2	2	2
Oddziały	19	22	23
Uczniowie szkół podstawowych	286	334	337

W gminie Knyszyn funkcjonuje Zespół Szkół Ogólnokształcących. Młodzież z gminy Knyszyn ma możliwość korzystania z placówek szkolnych na poziomie ponadpodstawowym w innych miastach, co wiąże się z codziennymi dojazdami.

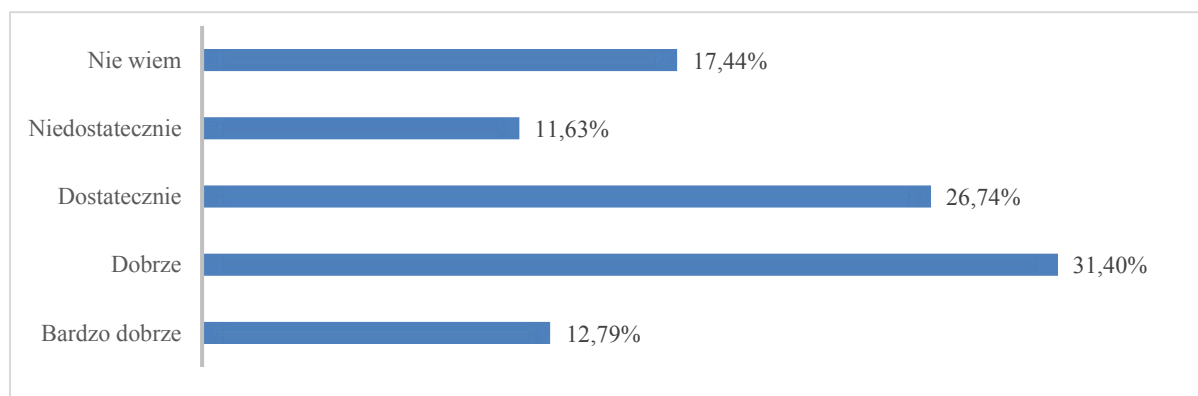
⁸ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/kategoria/2630>

W ramach przygotowania dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przeprowadzono badanie ankietowe wśród 172 dorosłych mieszkańców gminy Knyszyn. Gdy zapytano ich czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców, 67,44% badanych udzieliło odpowiedzi przeczącej, natomiast 11,63% stwierdziło, że oferta gminy w tym zakresie jest wystarczająca. Pozostałe 20,93% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. W przypadku oferty opieki przedszkolnej, 60,47% ankietowanych przyznało, że zaspokaja ona potrzeby mieszkańców, natomiast 22,09% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 17,44% respondentów nie wyraziło swojej opinii. Ponadto, 31,40% mieszkańców oceniło na poziomie dobrym ofertę edukacyjną szkół w gminie.

Tabela 5. Oferta gminy w zakresie opieki nad dziećmi

Czy oferta gminy w zakresie opieki nad dziećmi zaspokaja potrzeby mieszkańców?	Tak	Nie	Nie wiem
Opieka na dziećmi do lat 3	11,63%	67,44%	20,93%
Opieka przedszkolna	60,47%	22,09%	17,44%

Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?

Opieka Zdrowotna

Na terenie gminy Knyszyn funkcjonuje jeden podmiot leczniczy, którego organem założycielskim jest gmina – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. dr E. Jelskiego.

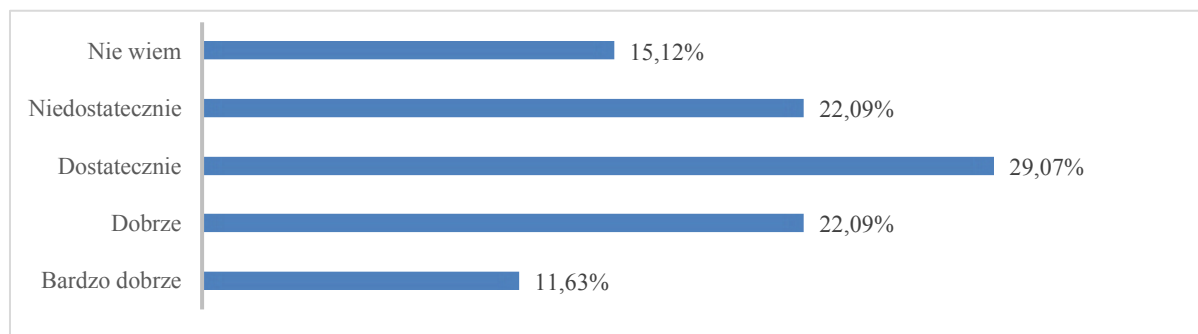
Tabela 6. Liczba pacjentów korzystających z usług SPZOZ w 2020 roku

Rok 2020	Liczba pacjentów korzystających z tego podmiotu
Przychodnia Rejonowa	14 062 osoby
Przychodnia Kardiologiczna	2 739 osób
Nocna i Świąteczna Opieka Lekarska	2 156 osób
ZSO Knyszyn	184 uczniów
Izba przyjęć	810 osób (z tego 480 przyjęć na oddział)
Zakład Opiekuńczo Leczniczy	24 osoby
Oddział Chorób Wewnętrznych	480 osób

W roku 2020 udzielono łącznie 16 218 porad w ramach opieki podstawowej.⁹ Na terenie gminy działają dwie ogólnodostępne apteki. Na jedną ogólnodostępną aptekę przypada 2 357 mieszkańców, a co za tym idzie mieszkańcy mają relatywnie dobry dostęp do leków.

Idąc dalej, 29,07% mieszkańców, biorących udział w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dostatecznym ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia. Kolejno 22,09% ankietowanych przyznało, że gmina jest dobrze przygotowana w tym zakresie i tyle samo stwierdziło, że oferta usług medycznych jest niedostateczna. Następnie 11,63% oceniło poziom opieki zdrowotnej w gminie jako bardzo dobry. Pozostałe 15,12% nie umiało jednoznacznie odpowiedzieć na tak zadane pytanie.

Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej w gminie?

⁹ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/kategoria/2901#>

Bezpieczeństwo

Główne zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa mieszkańców oraz utrzymania porządku publicznego realizuje Komenda Powiatowej Policji w Mońkach oraz Powiatowa Komenda Straży Pożarnej w Mońkach. Ponadto na terenie gminy Knyszyn funkcjonuje Posterunek Policji oraz jedna jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Knyszynie zrzeszająca w swoich szeregach blisko 50 druhen i druhów.

W 2020 roku w gminie Knyszyn stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 39 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 8,15 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Knyszyn wynosi 81,90% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa podlaskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Knyszyn najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 3,85 (wykrywalność 80%) oraz przeciwko mieniu - 2,29 (wykrywalność 52%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,53 (99%), o charakterze gospodarczym - 1,42 (55%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,62 (100%).

Bezpieczeństwo stanowi nieodłączny element funkcjonowania społeczności lokalnych, wyraża się ono w zaspokojeniu podstawowych jego potrzeb w tym potrzeby bycia bezpiecznym w sensie podmiotowym jak i przedmiotowym. Szczególne zadania w tym obszarze pełni samorząd terytorialny, którego zasadniczym celem jest między innymi zapewnianie bezpieczeństwa na swoim obszarze działania. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców danej jednostki terytorialnej są jednym z czynników rozwojowych i zarazem jej atrakcyjności. Z kolei brak zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa odczuwany przez mieszkańców i przedsiębiorców, to główny powód ich odpływu¹⁰.

Z danych przedstawionych wynika, iż najczęściej dochodzi do interwencji z powodu prowadzenia pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości. Na przestrzeni lat 2018- 2020 możemy zaobserwować zdecydowany wzrost takich sytuacji. W 2020 roku zatrzymano również najwięcej osób do wytrzeźwienia.

Tabela 7. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu.

Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu w roku:	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	7	11	16
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu	3	2	2
Zakłócanie porządku publicznego	4	2	2
Podjęmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	0	0	0

¹⁰<https://docplayer.pl/66317434-Bezpieczenstwo-spoleczności-lokalnych-wybrane-zagadnienia-zapewnienia-bezpieczenstwa-i-porzadku-publicznego.html>

Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	0	0	0
Przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	0	0	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	19	18	21
Osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	0	0	0

Najczęstszym przestępstwem na terenie gminy Knyszyn jest kradzież z włamaniem, a kolejno kradzież mienia.

Tabela 8. Przestępstwa na terenie gminy Knyszyn

Przestępstwa na terenie gminy	2018 rok	2019 rok	2020 rok
kradzież z włamaniem	4	5	7
fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	3	3	2
pobicie	0	0	0
uszkodzenie mienia	4	4	2
kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	1	0	0
kradzież mienia	2	6	7
inne	44	40	57

Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych:

2018 np.:

Znęcanie się nad rodziną 3 / 2 / 3
 Groźba karalna 3 / 1 / 3
 Rozpijanie małoletniego 0 / 0 / 0
 Uchylanie się od płacenia alimentów 2 / 3 / 2
 Inne 50 / 45 / 50

2019 np.:

Znęcanie się nad rodziną 3 / 1 / 3
 Groźba karalna 6 / 4 / 6
 Rozpijanie małoletniego 0 / 0 / 0
 Uchylanie się od płacenia alimentów 0 / 0 / 0
 Inne 49 / 45 / 49

2020 np.:

Znęcanie się nad rodziną 2 / 6 / 2
 Groźba karalna 3 / 2 / 3
 Rozpijanie małoletniego 0 / 0 / 0
 Uchylanie się od płacenia alimentów 0 / 0 / 0
 Inne 70 / 60 / 68

Poniższe statystyki wskazują, że ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety, a mężczyźni jej sprawcami. Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie była najniższa w 2020 roku.

Tabela 9. Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie.

Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie:	2018 rok	2019 rok	2020 rok

Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie:	19	20	14
Kobiety	14	18	11
Mężczyźni	1	2	2
Nieletni	4	0	1
Liczba sprawców przemocy w rodzinie:	16	18	12
Kobiety	0	0	0
Mężczyźni	16	18	12
Nieletni	0	0	0
Liczba sprawców przemocy w rodzinie pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	11	14	12
Kobiety	0	0	0
Mężczyźni	11	14	12
Nieletni	0	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	11	16	7

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

- Rok 2018** wszczęcie procedur - 16
- Rok 2019** wszczęcie procedur - 18
- Rok 2020** wszczęcie procedur - 12

Kultura i sport

Główną instytucją kultury w gminie Knyszyn jest Knyszyński Ośrodek Kultury. W skład KOK wchodzi: Knyszyński Ośrodek Kultury w Knyszynie, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Knyszynie, Wiejski Dom Kultury w Grądach, Świetlica Wiejska w Nowinach Kasjerskich oraz Świetlica Wiejska w Zofiówce.

Knyszyński Ośrodek Kultury powstał w roku 1992 i od tego czasu bardzo aktywnie działa na terenie gminy Knyszyn. Jest to jedna z ważniejszych instytucji samorządowych gminy Knyszyn. Od lat inspiruje kulturalnie i uczestniczy w życiu społecznym całego obszaru ziemi knyszyńskiej. Działalność Knyszyńskiego Ośrodka Kultury to liczne inicjatywy, które mają swój udział w kulturze naszego regionu. Mowa tu przede wszystkim o Międzynarodowych Spotkaniach Konopielkowych, które gromadzą zespoły z Podlasia oraz z Białorusi i Litwy. Dzięki tej inicjatywie podtrzymywana jest pamięć o tych tradycjach regionalnych, które niegdyś były wyróżnikiem Podlasia na tle mapy ludowości dawnej Korony i Litwy. Odbywają się tutaj także cykliczne przeglądy zespołów powiatu monieckiego – które od wielu lat współpracują z KOK-iem. Ośrodek Kultury w Knyszynie jest realizatorem licznych projektów unijnych. Pozyskując pieniądze z zewnątrz, dba o regionalizm, który ma nowoczesne oblicze.

Knyszyński Ośrodek Kultury to również Izba Regionalna, gdzie gromadzone są eksponaty świadczące o bogatej i świetnej historii Knyszyna za czasów ostatnich Jagiellonów. Bardzo ciekawe są również zbiory znajdujące się w Galerii Haftu i Koronki. Knyszyński Ośrodek Kultury to także zabytkowy Dom Piaseckich przy ul. Kościelnej w Knyszynie, w którym prezentowane są wystawy stałe i czasowe.

Przy placówce działają koła zainteresowań. Funkcjonują również Społeczne Ognisko Muzyczne i zespół Knyszynianki, który odnosi liczne sukcesy.¹¹

Społeczne Ognisko Muzyczne dla dzieci i młodzieży działa od 1 października 1992 roku, pełniąc w środowisku rolę szkoły muzycznej. Społeczne Ognisko Muzyczne prowadzi naukę w klasie fortepianu oraz w klasie umuzykalnienia. Do chwili obecnej z nauki skorzystało kilkudziesięciu uczniów. Niektórzy z nich ukończyli Akademię Muzyczną i dają obecnie lekcje gry na instrumentach lub kontynuują swoje kariery zawodowe w dziedzinie muzyki.¹²

Przy Knyszyńskim Ośrodku Kultury w 2020 roku działały:

- Sekcja Taekwondo,
- Koło tańca nowoczesnego „Hip-Hop”,
- Zajęcia plastyczne dla dzieci,
- Panie Kreatywne,
- Amatorski Teatr Tradycji,
- Zespół Knyszynianki,
- Kompania Męska,
- Społeczne Ognisko Muzyczne,
- Klub Fitness.

Miejska Biblioteka Publiczna w Knyszynie powstała w 1950 roku. Początkowo mieściła się w Prezydium Rady Narodowej w Knyszynie i zajmowała powierzchnię 30 m², były to dwa nieduże, pokoje z regałami. Nosila wtedy nazwę Miejskiej Biblioteki Publicznej w Knyszynie.

Tabela 10. Stan księgozbioru na 2020 rok

	31.12.2020
Liczba woluminów	20 770

¹¹ <http://kok.knyszyn.pl/asp/o-nas,5,,1>

¹² <http://kok.knyszyn.pl/asp/spoleczne-ognisko-muzyczne,8,,1>

W przeliczeniu na 1 mieszkańca	4,5
Liczba czytelników	599

W ciągu 2020 roku zarejestrowano 3 559 odwiedzin w bibliotece, w tym: 3 105 w czytelni. Czytelnicy i czytelniczki wypożyczyli łącznie 7 365 woluminów.¹³

Biblioteka w 2020 roku zorganizowała następujące wydarzenia, mające na celu promocję czytelnictwa:

- lekcje biblioteczne,
- zajęcia literacko-edukacyjne,
- zajęcia literacko-plastyczne,
- Dyskusyjny Klub Książki dla dorosłych,
- Gra miejska,
- Akademia Malucha.

Na terenie gminy Knyszyn w zakresie sportu funkcjonują:

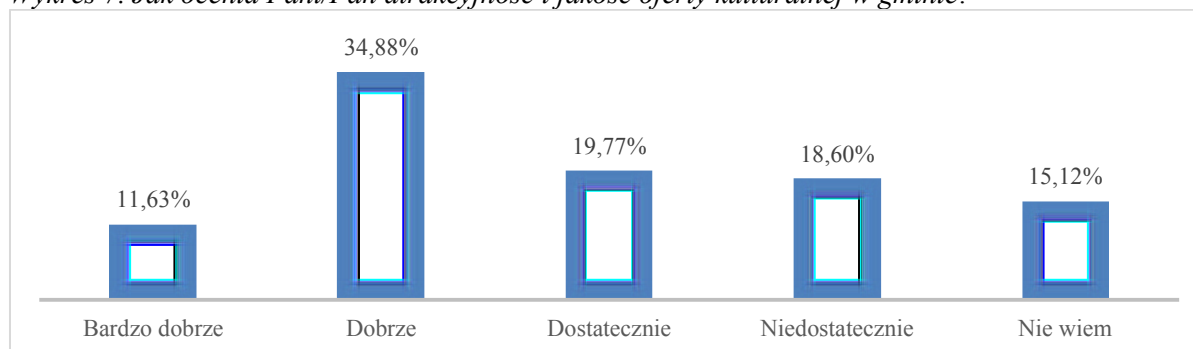
- Uczniowski Klub Sportowy „Podlasiak Knyszyn”,
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Knysz”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Jastrząb Knyszyn”,
- Klub Sportowy „Combat Shooting”.

Gmina Knyszyn dysponuje obiektami, na których można uprawiać sport. Są to:

- Stadion Miejski w Knyszynie,
- Hala widowiskowo – sportowa przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Knyszynie,
- Sala sportowa przy Zespole Szkół W Kalinówce Kościelnej,
- Kompleks boisk sportowych „ORLIK” w Knyszynie.

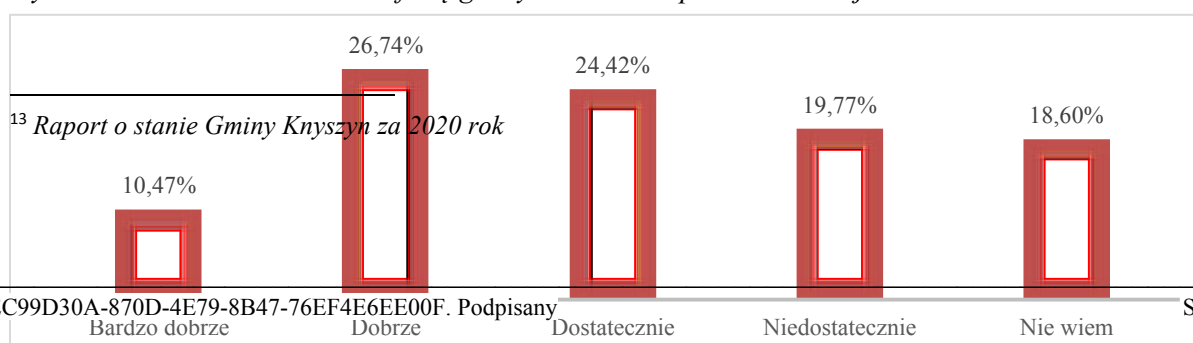
Jakość oferty kulturalnej gminy największy odsetek mieszkańców tj. 34,88% ocenił na poziomie dobrym. 19,77% przyznało, że zasoby gminy w tym zakresie są dostateczne, a 18,60% stwierdziło, że niedostateczne. Zdaniem 11,63% respondentów oferta kulturalna jest bardzo dobra. Pozostałe 15,12% badanych nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 7. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?

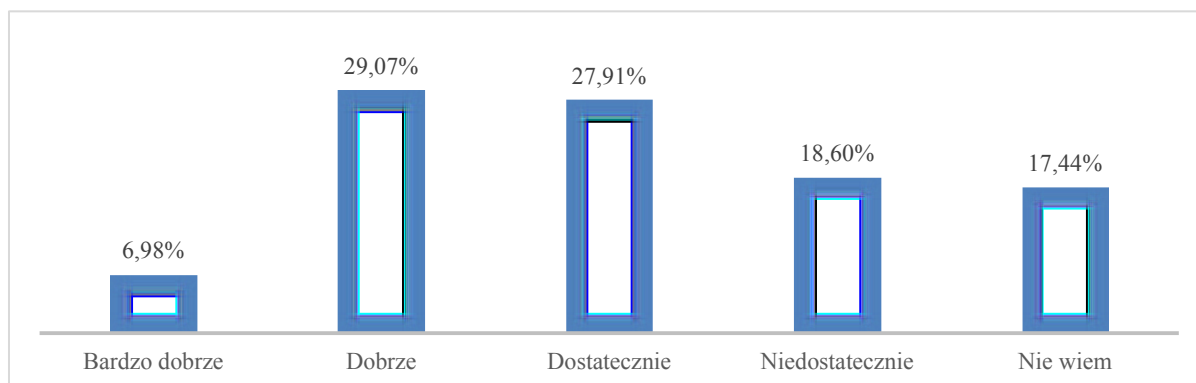
Ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji, 26,74% mieszkańców oceniło na poziomie dobrym. Kolejno 24,42% uznało, że zasoby gminy są dostateczne, a 19,77% stwierdziło, że są niedostateczne. Następnie 10,47% badanych przyznało, że oferta gminy w tym zakresie jest bardzo dobra. Pozostałe 18,60% nie wyraziło swojej opinii w danym temacie.

Wykres 8. Jak ocenia Pani/Pan ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?

Ponadto 29,07% ankietowanych mieszkańców dobrze oceniła działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.

Wykres 9. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?

Turystyka i rekreacja

Obszar Gminy Knyszyn charakteryzuje się stosunkowo dużym urozmaiceniem rzeźby terenu. Generalnie dominuje tu płaska równina moreny dennej, ale w centralnej części licznie występują formy wodnolodowcowe o wyraźnych deniwelacjach i dużym promieniu podstawy form. W północnej części tej jednostki administracyjnej dominują płaskie równiny torfowiskowe o genezie wytopiskowej.

Na terenie gminy znajduje się część obszaru Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej imienia Profesora Witolda Sławińskiego wraz ze strefą ochronną. Park, o powierzchni 74 447 ha (w tym 2 687,7 ha na terenie gminy Knyszyn) utworzony został 24 maja 1988 r. Celem Parku jest ochrona terenów leśnych i dolin rzecznych wyróżniających się wysokim stopniem naturalności, dużymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, występowaniem wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt, różnorodnością form geomorfologicznych oraz bogactwem kulturowym, a także stworzenie warunków do prowadzenia działalności naukowej i dydaktycznej oraz rozwijania turystyki kwalifikowanej i wypoczynku.

Knyszyn, jako jedno z najstarszych miast posiada kilka ciekawych zabytków:

- Układ urbanistyczny centrum miasta z XVI w.
- Kościół parafialny z 1520 roku pw. Św. Jana Apostoła i Ewangelisty. Wielokrotnie odbudowywany i remontowany zmieniał swój pierwotny wygląd. W latach 1900 – 1902 dobudowano prezbiterium oraz chór z wieżą, wykonano drewniany sufit zawieszony na wysokości 13 metrów.
- Drewniany lamus plebański z 1818 roku. Służył do przechowywania sprzętów gospodarskich oraz żywności, zwłaszcza zboża
- Budynek szpitalny z 2 poł. XIX wieku.
- Dom mieszkalny drewniany wzniesiony w 2 poł. XVII wieku
- Pozostałości parku dworskiego z XVI wieku
- Cmentarz żydowski z XVIII w. położony na groblach sadzawek królewskich pochodzących z XVI w.
- Manufaktura tkacka.

Zabytki w Kalinówce Kościelnej:

- Kościół parafialny p. w. Św. Anny z 1776 r.
- Lamus z 1782 r.
- Ogrodzenie z bramą cmentarza grzebalnego z 1848 r.

Szlaki turystyczne:

- Królowej Bony** - kolor znaków: niebieski - 75,5 km. Atrakcyjna trasa łącząca Tykocin i Knyszyn (liczne zabytki) związane historycznie z królem Zygmuntem Augustem i jego matką królową Boną. Prowadzi poprzez malownicze miejscowości np. Czarną Wieś Kościelną. Jednym z miejsc postojowych może być Zbiornik Czapielówka w Czarnej Białostockiej. Ciekawa również pod względem przyrodniczym - biegnie obok rezerwatu Krzemianka, przez rezerwaty: Budzisk i Międzyrzecze, dociera do Arboretum w Kopnej Górze.
- Królewski** - przechodzący przez miejscowości Knyszyn, Chraboły, Obrubniki, Jurowce.

- **Dawnego Pogranicza** - kolor znaków: żółty - 50 km. Biegnie północnym skrajem Puszczy Knyszyńskiej, poprzez tereny dawnego pogranicza między Królestwem Polskim a Wielkim Księstwem Litewskim. Przebiegając przez malowniczo położone osady, łączy ze sobą dwa historyczne miasta: Knyszyn i Sokółkę. Wzdłuż trasy znajduje się duża ilość krzyży i kapliczek przydrożnych - drewnianych i murowanych.
- **Pielgrzymi** - Szlak żółty, rowerowy. Przebieg trasy: Fasty - Dobrzyniewo Fabryczne - Ogrodniki - Dobrzyniewo Kościelne - Dobrzyniewo Duże - Gniła - Pogorzałki - Borsukówka - Nowosiółki - Ruda - Krypno - Knyszyn Zamek - Knyszyn – Rynek w Knyszynie- 28 km
- **Obwodnica rowerowa gminy Knyszyn: niebieski**. Opis trasy: Knyszyn – Chraboły – Nowiny Kasjerskie – Zofiówka – Kalinówka Kościelna – Guzy – Knyszyn. Szlak rozpoczyna się i kończy na rynku w Knyszynie. Prowadzi starym traktem królewskim do Chraboł. Na trasie znajdują się kopalnie krzemienia sprzed około 3 tysięcy lat (przed Nowinami Kasjerskimi). Szlak ma charakter krajobrazowy, na trasie panorama na Jezioro Zygmunta Augusta.
-

Rynek pracy

Zgodnie z danymi GUS na koniec roku 2020, w gminie Knyszyn pracowało ogółem 350 osób. 66,57% wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, a 33,43% mężczyźni. Na przestrzeni lat 2016 - 2020 liczba osób pracujących utrzymuje się na podobnym poziomie.

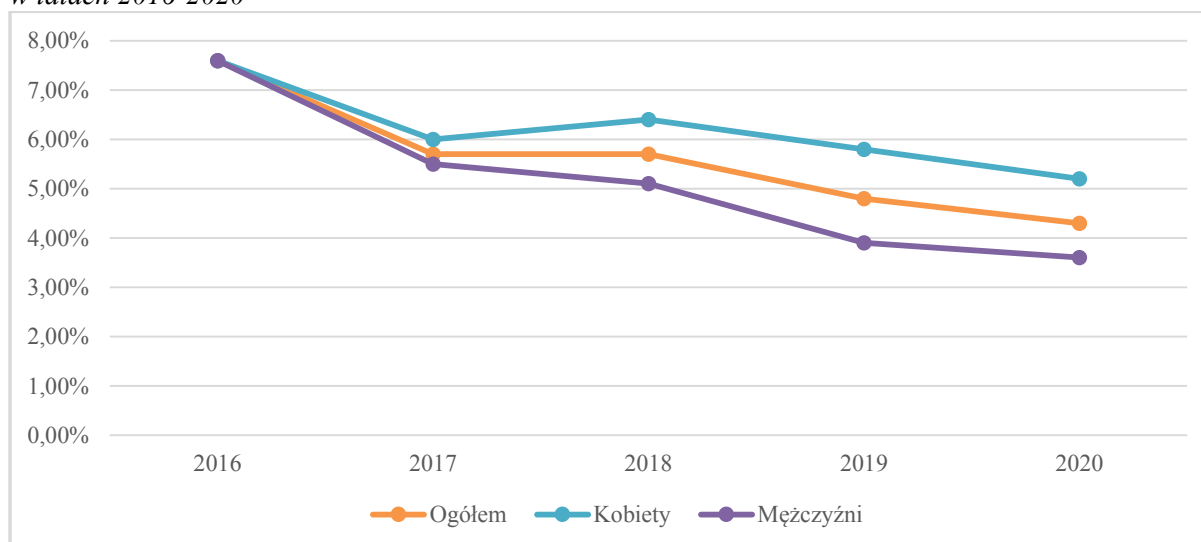
Tabela 11. Liczba osób pracujących w gminie Knyszyn w latach 2016-2020

Liczba osób pracujących w gminie	2016	2017	2018	2019	2020
Pracujący ogółem; w tym:	337	378	360	339	350
Kobiety	222	241	237	227	233
Mężczyźni	115	137	123	112	117

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat 2016-2020 możemy zaobserwować stały spadek udziału zarejestrowanych osób w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Na koniec roku 2020 współczynnik ten wyniósł – 4,30% (5,20% wśród kobiet i 3,60% wśród mężczyzn).

Wykres 10. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gospodarka

W gminie Knyszyn w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowane były 393 podmioty gospodarki narodowej, z czego 325 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 39 nowych podmiotów, a 11 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2017 najwięcej (48) podmiotów zarejestrowano w roku 2019, a najmniej (24) w roku 2014. W tym samym okresie najwięcej (39) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2009 roku, najmniej (11) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

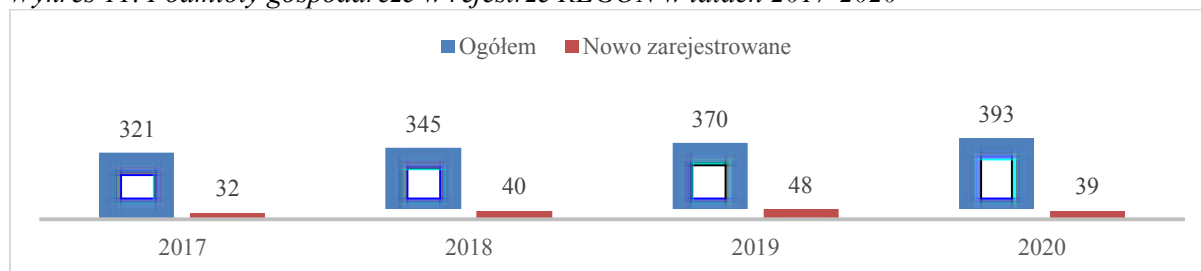
Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Knyszyn najwięcej (15) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (388) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

3,8% (15) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 35,9% (141) podmiotów, a 60,3% (237) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Knyszyn najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (31.1%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (19.4%).¹⁴

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się stały wzrost ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów.

Wykres 11. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2017-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, iż warunki do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej są sprzyjające, a działania gminy w zakresie wspierania i rozwoju przedsiębiorczości przyczyniają się do poprawy stanu gospodarki lokalnej.

¹⁴ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Knyszyn#rejestr-regon

Komunikacja i transport

Istniejący układ drogowy na terenie gminy Knyszyn obejmuje cztery kategorie dróg publicznych tj. drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz drogi wewnętrzne nie zaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych.

Sieć drogową dróg krajowych na obszarze gminy Knyszyn znajduje się w zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Białymstoku i obejmuje drogę nr 65 Białystok – Knyszyn – Mońki – Ełk. Łączna długość drogi krajowej na terenie gminy wynosi 10,55 km i jest w całości utwardzona.

Układ dróg wojewódzkich znajdujących się w zarządzie Podlaskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Białymstoku obejmuje drogę wojewódzką nr 671 Krypno – Knyszyn – Korycin przebiegającą ulicami Tykocka, Grodzieńska o łącznej długości na terenie gminy ok. 12,34 km.

Najliczniejszą grupę stanowią drogi gminne. Drogi te pozostają w bezpośrednim zarządzie Burmistrza Knyszyna. Funkcjonalnie drogi te uzupełniają układ dróg krajowych wojewódzkich i powiatowych oraz stanowią ich rozwinięcie, umożliwiając dojazd do wszystkich istotnych miejsc w gminie.

Drogi powiatowe zlokalizowane na terenie gminy zarządzane są przez Starostwo Powiatowe w Mońkach.

Długość dróg powiatowych na terenie gminy Knyszyn:

- pozamiejskie – 41,341 km
- ulice miejskie – 7,211 km
- razem – 48,552 km.

Przez obszar gminy przebiega zelektryfikowana linia kolejowa Białystok – Ełk – Korsze – Bartoszyce – Głomno – granica państwa. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 września 1996r. (Dz. U. Nr 112, poz. 538) zaliczona jest do linii kolejowych o znaczeniu państwowym. Długość linii na terenie gminy wynosi ok. 4,35 km.

Obsługa publicznego transportu lokalnego w gminie świadczona jest przez przedsiębiorstwo państwowe PKS z Białegostoku oraz przez prywatne przedsiębiorstwo transportowe: „Kurier” s.c. Jankowcy.

Świadczone usługi nie pokrywają zapotrzebowania mieszkańców w tym zakresie. Niewystarczająca liczba połączeń (miejscowości leżące przy drodze krajowej i wojewódzkiej) lub ich całkowity brak z Knyszynem lub Mońkami powoduje utrudnienie mieszkańcom w dostępie do usług świadczonych w Knyszynie, Mońkach, czy Białymstoku. Ogranicza także dostęp do szkół ponadgimnazjalnych oraz możliwości podjęcia zatrudnienia.¹⁵

¹⁵ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Knyszyn na lata 2016 – 2020 z perspektywą na lata 2021 – 2023

Warunki mieszkaniowe

Na terenie gminy Knyszyn występują następujące rodzaje zabudowy mieszkaniowej:

- zabudowa zagrodowa, najbardziej powszechna w zabudowie wiejskiej;
- zabudowa jednorodzinna, której większe zespoły występują w mieście i miejscowościach położonych w pobliżu miasta;
- zabudowa wielorodzinna, występująca w postaci 2 i 3 kondygnacyjnych bloków.

Według danych GUS – liczba mieszkań na koniec 2020 roku na terenie gminy Knyszyn wynosiła 1 655 i wzrosła od 2018 roku o 0,79%.

Tabela 12. Stan infrastruktury mieszkaniowej na terenie gminy Knyszyn

	2018	2019	2020
Mieszkania	1 642	1 650	1 655
Izby	7 225	7 262	7 301
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	148 234	149 260	150 367

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY KNYSZYN

Na początku badania ankietowego poproszono mieszkańców o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym na terenie gminy Knyszyn. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

Poniższa tabela przedstawia skalę ważności poszczególnych problemów wskazaną przez mieszkańców w trakcie badania.

Tabela 13. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Knyszyn

Problemy społeczne	Ważność problemu
Alkoholizm	3,84
Narkomania	2,96
Wzrost przestępczości	2,99
Nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	3,06
Bezrobocie	3,77
Ubóstwo	3,49

Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy w hierarchii problemów najwyżej usytuowali alkoholizm, którego ważność ocenili na poziomie 3,84. Kolejnymi, zauważalnymi przez mieszkańców problemami na terenie gminy Knyszyn okazał się problem bezrobocia oraz problem ubóstwa. Najwyższa pozycja zjawiska alkoholizmu jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

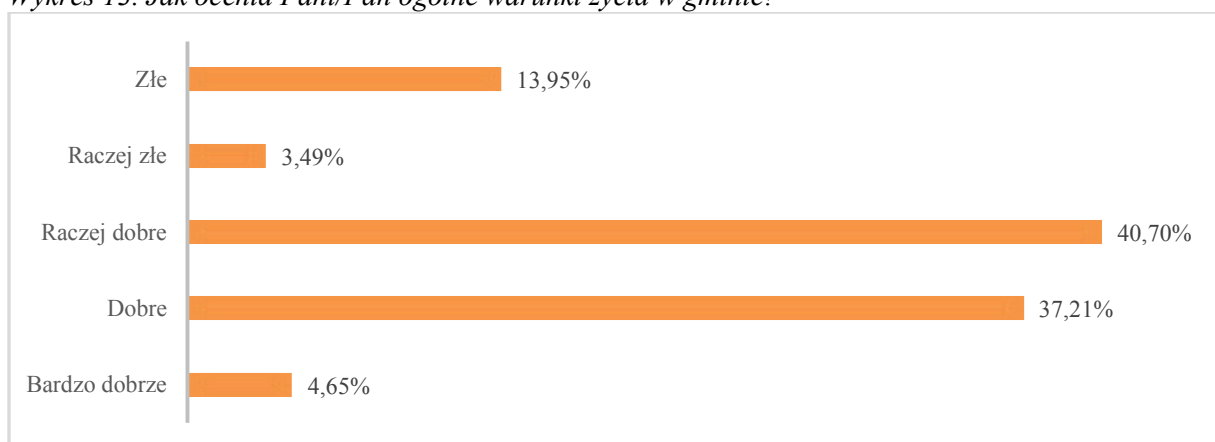
Mieszkańcy zostali również zapytani jakie negatywne zjawiska dostrzegają na terenie gminy w odniesieniu do dzieci i młodzieży. Jak wynika z odpowiedzi najbardziej zauważalnym problemem jest uzależnienie od Internetu oraz bezproduktywne spędzanie czasu wolnego. Wielu respondentów zwróciło również uwagę na zaniedbanie wychowawcze oraz demoralizację.

Wykres 12. Jakże negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej?

Ogólne warunki życia w gminie Knyszyn mieszkańcy najczęściej oceniali jako raczej dobre lub dobre. Idąc dalej, 4,65% oceniło je jako bardzo dobre, a 3,49% jako raczej złe. Pozostałe 13,95% oceniło warunki życia w gminie jako zdecydowanie złe.

Wykres 13. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?

Problemy w obszarze pomocy społecznej

Zgodnie z art. 2. 1. Ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zgodnie z Art. 3. w/w ustawy pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KNYSZYNI

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knyszynie udziela wszechstronnej pomocy osobom i rodzinom w celu przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki i uprawnienia. Pomocy społecznej udziela się osobom w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizmu lub narkomanii;
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;

- kłęski żywiłowej lub ekologicznej.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Knyszynie wynika, iż ogólna liczna rodzin korzystających z pomocy społecznej jest niezmienna, natomiast liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu problemów uzależnień na przestrzeni lat 2018-2020 wzrosła.

Tabela 14. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

	2018	2019	2020
Rodziny korzystające ze świadczeń MOPS	195	195	195
Liczba osób w rodzinach	508	508	392
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	9	10	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

Najczęstszą formą udzielanej pomocy są świadczenia rzeczowe, choć liczba rodzin korzystających z tego typu pomocy na przestrzeni ostatnich trzech lat zdecydowanie zmalała. Wiele rodzin korzysta z świadczeń pieniężnych.

Istotną formę wsparcia stanowi także pomoc socjalna, która jest ważnym zadaniem własnym o charakterze obowiązkowym. Praca socjalna jest to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w środowisku. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwiązania lub wzmocnienia aktywności samodzielności życiowej. Prowadzona jest również ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy oraz koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności. W ramach pracy socjalnej pracownicy socjalni świadczą pomoc w uzyskaniu różnych świadczeń między innymi: świadczeń emerytalno-rentowych świadczenia uzupełniającego, świadczeń rodzinnych, pisanie wniosków itp. Pracę socjalną ciężko przedstawić jest w liczbach, tabelach, trudno jest ją opisać. Zajęcie to jest bardzo czasochłonne. Czasami jedna sprawa wymaga wykonania wielu telefonów, odwiedzenia wielu instytucji, współpracy z różnymi ludźmi i organizacjami. Podsumowując jest to jedno z najtrudniejszych zadań wyznaczonych przez ustawę o pomocy społecznej.

Tabela 15. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS	2018	2019	2020
Świadczenia pieniężne	1 224	1 104	1 204
Świadczenia rzeczowe	18 420	12 352	8 024
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej	19	19	23
Usługi opiekuńcze	0	0	0
Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	63 990,00zł	86992,00zł	109 607,00zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

W roku 2020 najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej było ubóstwo, a kolejno bezrobocie oraz niepełnosprawność.

Tabela 16. Powody przyznawania pomocy społecznej

Powód trudnej sytuacji życiowej	2018	2019	2020
Niepełnosprawność	62	62	59
Bezrobocie	78	78	68
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	149	149	135
Bezradność opiek. wych.	18	18	12
Długotrwała choroba	63	63	49
Przemoc w rodzinie	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	46	47	37
Bezdomność	7	7	5
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2	5
Sieroctwa	1	1	1
Zdarzenia losowego	1	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

Zgodnie z danymi GUS w 2020 roku ze świadczeń rodzinnych korzystały 163 rodziny, w których pomocą objęto łącznie 354 dzieci. Przeciętna miesięczna liczba rodzin w gminie pobierających świadczenie wychowawcze 500 plus w 2019 roku wyniosła 305, a liczba dzieci w rodzinach 521. Na przestrzeni lat 2018-2020 zmalała liczba osób korzystających ze świadczeń rodzinnych.

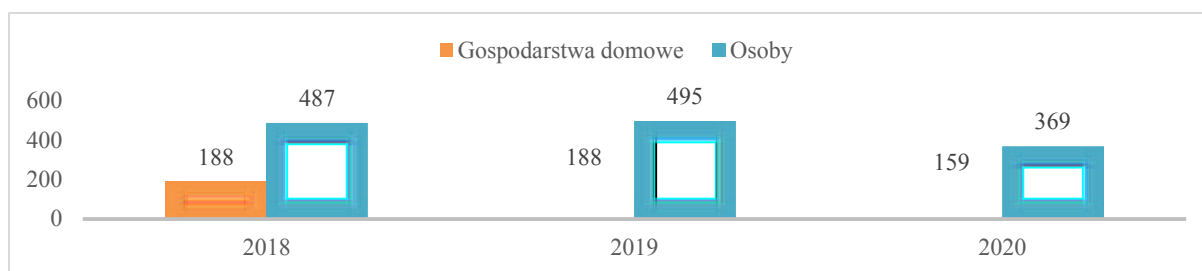
Tabela 17. Korzystający ze świadczeń rodzinnych i wychowawczych w latach 2018-2020

Korzystający ze świadczeń	2018	2019	2020
Świadczenia rodzinne:			
- rodziny	217	188	163
- dzieci	444	402	354
Świadczenia wychowawcze 500 plus:			
- rodziny (przeciętna miesięczna liczba pobierających świadczenie)	275	305	-
-dzieci	477	521	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS beneficjentami środowiskowej pomocy społecznej w 2020 roku było 159 gospodarstw domowych, w których pomocą objęto łącznie 369 osób. Na przestrzeni lat 2018-2020 zmalała liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

Wykres 14. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w latach 2018-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ramach przygotowania dokumentu Strategii przeprowadzono badanie ankietowe wśród pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Knyszynie, w którym wzięły udział 3 osoby. Jak wynika z pozyskanych danych, wśród najważniejszych problemów społecznych, które dotyczą rodziny z terenu gminy pracownicy GOPS najczęściej wymieniali nieporadność życiową oraz bezrobocie. Pojedyncze odpowiedzi wskazywały również na niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno- prawnego, zanikanie tradycyjnych form spotkań rodzinnych oraz alkoholizm.

Z odpowiedzi pracowników MOPS wynika również, iż rodziny z dziećmi najczęściej zgłaszają trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, problemy finansowe oraz konflikty ze współmałżonkiem/partnerem. Pojedyncze odpowiedzi wskazywały na problemy zdrowotne w rodzinie, bezrobocie, problemy finansowe oraz uzależnienia dokładniej nieokreślone (uzależnienie dzieci od komputera, uzależnienie od leków, uzależnienie od substancji psychoaktywnych).

Bezdomność

Zdefiniowanie pojęcia bezdomności niewątpliwie nastęrcza badaczom coraz to nowszych problemów. Najogólniej, można ją określić jako względnie trwałą sytuację człowieka pozbawionego dachu nad głową albo nieposiadającego własnego mieszkania.¹⁶

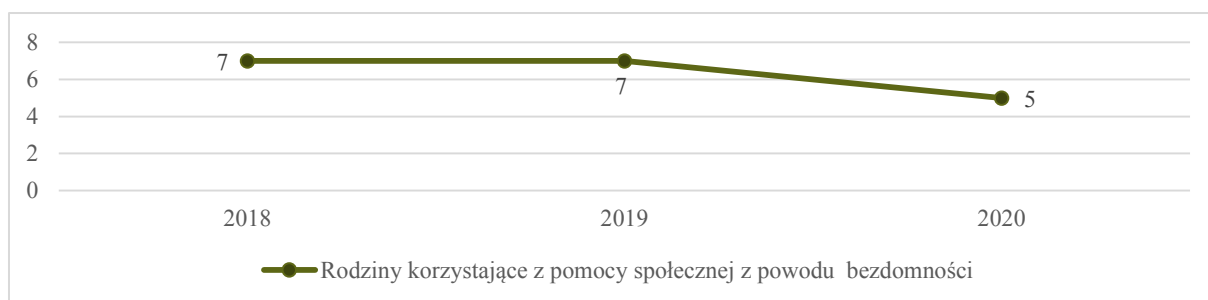
Bezdomność wydaje się być szczególnie bolesnym zjawiskiem, gdyż człowiek, którego ona dotyczy, pozostając bez dachu nad głową, funkcjonuje bez przestrzeni, w której może się schronić przed trudnymi życiowymi sytuacjami. Osobie, która ma dom, bardzo trudno zrozumieć bezdomnych, a przecież jest ich coraz więcej. Dzisiaj można ich spotkać w każdym mieście; do niedawna zaś stanowili zjawisko charakterystyczne jedynie dla dużych aglomeracji. Jest to swego rodzaju znak czasu.

Bezdomność w gminie Knyszyn jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knyszynie. Przybiera ona głównie formę wsparcia rzeczowego (odzież, żywność). Pracownicy socjalni udzielają także specjalistycznego poradnictwa, informują o przysługujących formach pomocy, motywują do podejmowania działań w kierunku przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej poprzez mobilizowanie do aktywności zawodowej, odbudowania więzi rodzinnych, dbałości o higienę i wygląd zewnętrzny oraz zachęcają do leczenia odwykowego.

Zgodnie z danymi MOPS w Knyszynie, na przestrzeni lat 2018-2020 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności.

Wykres 15. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu *bezdomności*

¹⁶ M. Porowski, *Bezdomność – obraz zjawiska i populacji ludzi bezdomnych*, [w:] *Pedagogika społeczna: człowiek w zmieniającym się świecie*, red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Żak, Warszawa 1995, s. 433–434

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

Bezrobocie

Na przestrzeni lat 2017-2020 ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych gminie Knyszyn zmalała o 27,43%. Świadczy to o pozytywnych zmianach na rynku pracy oraz ogólnym ożywieniu gospodarczym będącymi wynikiem właściwej polityki gminy oraz działania krajowych instrumentów wsparcia bezrobotnych, w szczególności kierowanych do osób poniżej 30 roku życia, powyżej 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotnych.

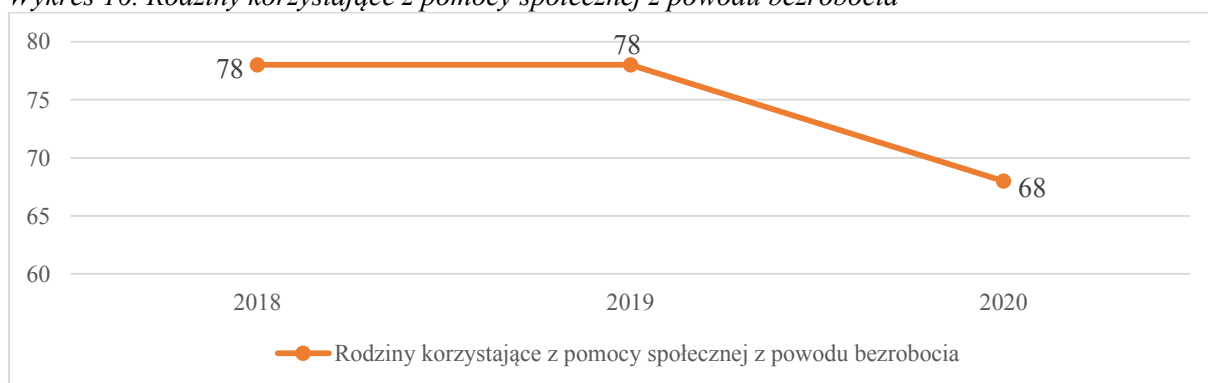
Tabela 18. Stan bezrobocia rejestrowanego w gminie Knyszyn w latach 2017-2020

Stan bezrobocia	2017	2018	2019	2020
Bezrobotni zarejestrowani ogółem; w tym:	175	173	142	127
Kobiety	82	88	78	69
Mężczyźni	93	85	64	58
Osoby do 30 roku życia	59	50	39	25
Osoby po 50 roku życia	51	54	42	40
Długotrwale bezrobotne	98	103	85	83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi MOPS w Knyszynie, w 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia była najniższa.

Wykres 16. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych

Alkoholizm

Według szacunków Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Ponadto większość osób pijących alkohol spożywa go w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia. Jednak kilkanaście procent dorosłych Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tyś. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Należy podkreślić, że grupa osób najwięcej pijących, stanowiąca 9% ogólnej liczby osób konsumujących alkohol, spożywa aż 43% całego wypijanego alkoholu.¹⁷

Konkretna liczba osób uzależnionych od alkoholu jest trudna do ustalenia. Posługując się danymi szacunkowymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych można natomiast określić przybliżoną liczbę osób wśród danej populacji, u których mogą występować różne kategorie problemów alkoholowych.

Tabela 19. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe)	Polska 38,6 mln	Gmina Knyszyn 4 713 mieszkańców
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 94 osoby
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 189 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 189 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	ok. 236 – 330 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	ok. 63 osoby dorosłe oraz 126 dzieci

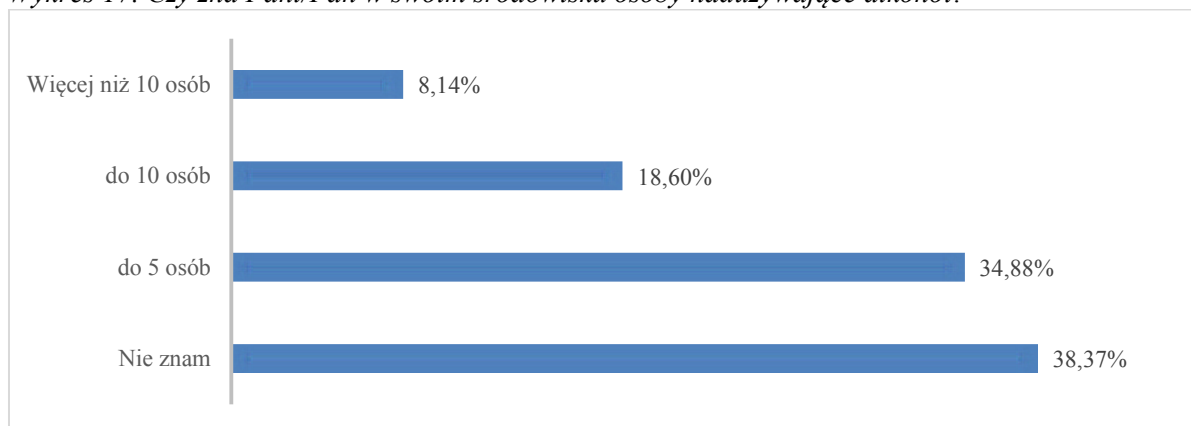
Źródło: PARPA

¹⁷ <http://www.parpa.pl/index.php/szkody-zdrowotne-i-uzaleznienie/picie-ryzykowne-i-szkodliwe>

Dane z przeprowadzonej diagnozy społecznej wśród mieszkańców gminy Knyszyn wskazują, iż problem alkoholizmu został usytuowany najwyżej w hierarchii problemów społecznych. 44,19% badanych stwierdziło, że jest to bardzo powszechny problem.

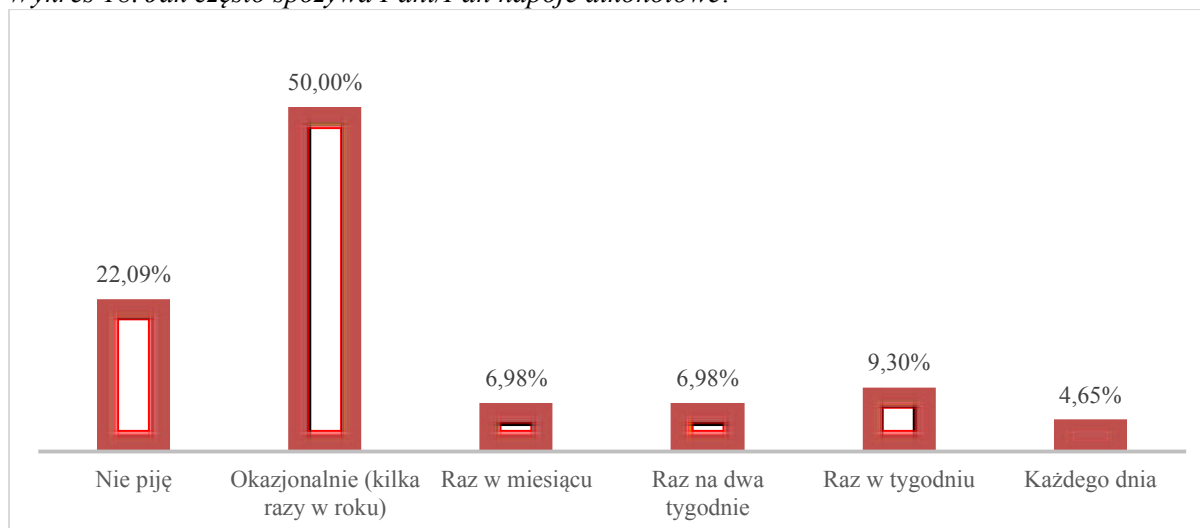
Kolejno 31,40% przyznało, że jest to problem zauważalny, natomiast są to nieliczne przypadki. Idąc dalej 6,98% uznało, iż taki problem nie występuje na terenie gminy. Pozostałe 17,44% nie miało zdania na ten temat. Co więcej, problem odnotowany został także w odpowiedziach respondentów potwierdzających znajomość w swoim otoczeniu osób nadużywających alkoholu, ogółem 61,63% z nich przyznało, że zna takie osoby.

Wykres 17. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol?

Jak wskazują wyniki pozyskane w trakcie badania, 50,00% respondentów spożywa alkohol okazjonalnie, a najczęściej spożywanym napojami są drinki. 22,09% respondentów zadeklarowało abstynencję, natomiast pozostali ankietowani przyznali się do spożywania alkoholu raz w miesiącu lub częściej.

Wykres 18. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?

Prawie 35,00% ankietowanych potwierdziło, że spotyka się ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców, w tym 19,77% zadeklarowało, że zdarzyło się to kilka razy, a 15,12% stwierdziło, że są to sytuacje bardzo częste. Niepokojącym jest, iż 20,93% badanych było świadkami spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na nasilenie zjawiska spożywania alkoholu przez osoby nieletnie. 27,91% badanych przyznało, że spotkało się z przypadkami sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.

W opinii 11,63% badanych piwo i wino są zbyt słabymi alkoholami by można się było od nich uzależnić. Co więcej, 29,07% ankietowanych uważa, że tylko codzienne spożywanie alkoholu może prowadzić do uzależnienia. Wobec powyższego, powołując się na zdanie kierownika działu leczenia odwykowego i programów medycznych PARPA wystarczy, aby raz w tygodniu lub nawet raz w miesiącu odczuwać potrzebę spożycia alkoholu, bowiem nie ma określonej dopuszczalnej ilości spożywanego alkoholu, która gwarantowałaby brak szkód zdrowotnych.¹⁸ Należy zatem podejmować działania profilaktyczne mające na celu zwiększanie świadomości mieszkańców w tym zakresie.

Uwagę zwraca również wynik wskazujący, iż tylko 22,09% badanych potrafiło samodzielnie wskazać przynajmniej jedną instytucję, która zajmuje się taką pomocą. Odpowiedzi respondentów wskazywały najczęściej na Urząd Miasta w Knyszynie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Policję oraz Kościół. Pozostałe 77,91% przyznało, że nie zna żadnej instytucji na terenie gminy, udzielającej pomocy osobom uzależnionym. W celu poszerzenia wiedzy mieszkańców na temat instytucji działających w obszarze profilaktyki, zasadnym wydaje się więc podjęcie działań informacyjnych w tym zakresie.

Problem spożywania napojów alkoholowych przez młode osoby potwierdzają także wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Knyszyn. Z pozyskanych danych wynika, iż 6,45% uczniów klas piątych i szóstych oraz 20,00% uczniów klas siódmych i ósmych miało już kontakt z alkoholem. Niepokojącym jest również fakt, iż obniża się wiek inicjacji alkoholowej, która według deklaracji badanych uczniów najczęściej przypada na wiek 13 lat. Pierwszym kontaktem z alkoholem sprzyja zazwyczaj okres wakacyjny. Wielu uczniów biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi. Pozyskane w trakcie badania dane wskazują, iż takie znajomości zazwyczaj poszerzają się wraz z wiekiem badanych.

Problem alkoholizmu potwierdzają także odpowiedzi uczestniczących w badaniu sprzedawców napojów alkoholowych. 80,00% badanych przyznało, że spotyka się z próbami zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe. Badani deklarowali najczęściej, że próby zakupu alkoholu przez osoby młode zdarzają się raczej rzadko. Pozytywnym jest, że w przypadku wątpliwości co do pełnoletności klienta, wszyscy sprzedawcy proszą o okazanie dokumentu potwierdzającego wiek. Co więcej, wszyscy ankietowani sprzedawcy mają świadomość jakie kary grożą za sprzedaż alkoholu osobie niepełnoletniej. Uwagę zwraca jednak wynik wskazujący, iż 60,00% ankietowanych nie wie na czym polega zakaz reklamowania napojów alkoholowych w punktach sprzedaży, wynikający z art.13¹ Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Wobec powyższego zasadnym będzie podjęcie działań szkoleniowych w tym zakresie.

Akcentowany przez respondentów problem alkoholizmu wskazuje zatem jednoznacznie na priorytetowy kierunek działań, jaki powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Wobec powyższego, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy. Konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym, szkoleniowym, informacyjnym, a także promującym różne formy zdrowego stylu życia.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizowane są w oparciu o corocznie uchwalany Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W celu efektywnej i prawidłowej realizacji zaplanowanych działań Gminna Komisja współpracuje z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Knyszynie, Zespołem

¹⁸ Fudała J., *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017, <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69551.bezpieczne-picie-alkoholu>

Interdyscyplinarnym, Policją; placówkami oświatowymi z terenu gminy oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz profilaktyki.

Dane z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020 wskazują, iż z każdym rokiem maleje liczba wniosków o leczenie odwykowe. W 2020 roku zanotowano najmniej wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

Tabela 20. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020

Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2018	2019	2020
Posiedzenia KRPA (ogółem)	4	4	4
Posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej	19	17	16
Przeprowadzone rozmowy motywujące	17	13	16
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	4	6	3
Wniosków o leczenie odwykowe	19	17	2
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	6	7	2
Wnioski do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	6	8	2
Postanowienia w sprawie wydania opinii na sprzedaż napojów alkoholowych	2	5	1
Szkolenia, w których uczestniczyli członkowie komisji	1	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Knyszynie

Punkt Konsultacyjno-Terapeutyczny

W punkcie konsultacyjny przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zatrudniony jest specjalista psychoterapii uzależnień posiadający wykształcenie wyższe oraz certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień nadany przez PARPA.

Główne zadania:

- rozpoznanie problemu zgłaszanego przez klienta,
- motywowanie osób uzależnionych i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia od alkoholu, kierowanie do specjalistycznego leczenia,
- motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych, do zmiany szkodliwego wzoru picia,
- udzielanie wsparcia osobom uzależnionym po zakończonym leczeniu odwykowym,
- udzielanie pomocy młodzieży upijającej się oraz ich rodzicom,
- prowadzenie konsultacji w zakresie wsparcia i pomocy dzieciom z rodzin z problemami,
- udzielanie konsultacji osobom doznającym przemocy w rodzinie,
- motywowanie do uczestnictwa w oddziaływaniach adresowanych do osób stosujących przemoc,
- udzielanie pomocy prawnej,
- gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc specjalistycznej pomocy.

Dane z działalności Punktu Konsultacyjnego wskazują, iż na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób korzystających z pomocy Punktu jest niezmienna.

Tabela 21. Działalność Punktu Konsultacyjnego w latach 2018-2020

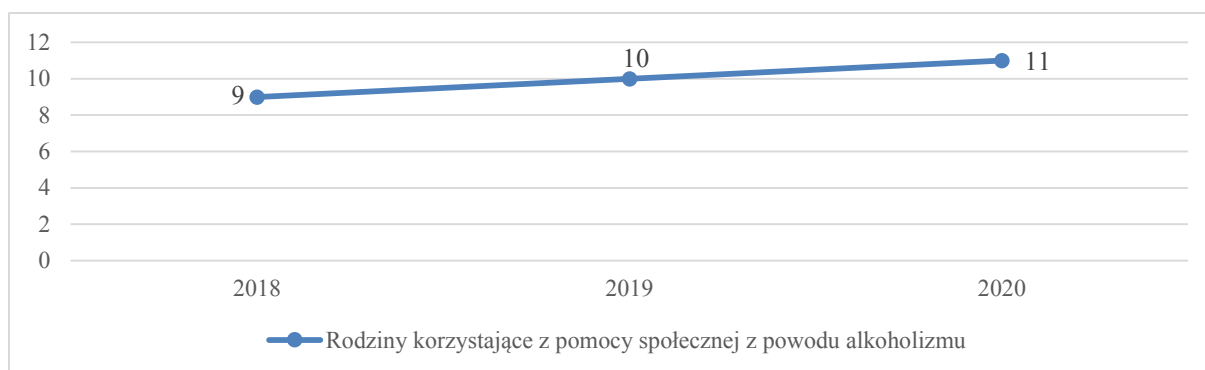
Działalność Punktu Konsultacyjnego	2018	2019	2020
Liczba rodzin korzystających z pomocy PK ogółem,	20	20	20
w tym: z problemem alkoholowym	20	20	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Knyszynie

Zdarza się, że problem uzależnień od substancji psychoaktywnych jest powodem korzystania przez rodziny ze świadczeń socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Zgodnie z danymi MOPS w Knyszynie, w 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu była najwyższa.

Wykres 19. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

Narkomania

„Narkomania staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem w Polsce. Aż co piąty nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty – amfetaminy, natomiast co piętnasty próbował heroiny. Zjawisko narkomanii jest coraz bardziej wszechobecne. Obowiązujące w Rzeczypospolitej normy prawne nakładają wiele sankcji karnych na osoby powiązane ze środowiskiem narkomanii: na dealerów narkotyków, osoby, które je przetwarzają, wytwarzają, czerpią zyski ze sprzedaży lub są ich posiadaczami. Normy te są często interpretowane jako jedne z najbardziej restrykcyjnych w porównaniu z innymi państwami Europy. Zjawisko narkomanii to jeden z najpoważniejszych problemów społecznych, a także chorób XXI wieku. Osób zarażonych wciąż przybywa i są to w głównej mierze osoby młode.”¹⁹

Dane pozyskane w trakcie diagnozy zagrożeń społecznych wskazują, iż problem narkomanii jest zauważalny na terenie gminy Knyszyn, natomiast są to raczej sporadyczne przypadki. Taką odpowiedź wskazało 33,72% ankietowanych mieszkańców. 18,60% uznało ten problem za bardzo powszechny. 13,95% stwierdziło, że problem narkomanii nie występuje na terenie gminy, natomiast pozostałe 33,72% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. 17,44% respondentów biorących udział w badaniu zna do 5 osób zażywających narkotyki, 6,98% powyżej 10 takich osób, a 1,16% powyżej 10 takich osób. Idąc dalej, 16,28% wie gdzie można dokonać zakupu tego rodzaju substancji psychoaktywnych. Do zażywania narkotyków przyznało się łącznie 25,58% badanych mieszkańców z terenu gminy Knyszyn.

W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów pojawiły się deklaracje potwierdzające znajomość w swoim środowisku osób niepełnoletnich zażywających narkotyki. Do posiadania tego typu znajomości przyznało się 12,00% uczniów klas siódmych i ósmych.

¹⁹ Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Praca zbiorowa Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska*, Lublin 2017, http://www.neurocentrum.pl/dcten/wp-content/uploads/nowak-starz_g3p1.pdf

Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba

Dane demograficzne z ostatnich lat wskazują na problem starzenia się społeczeństwa na terenie gminy Knyszyn. Jak wiadomo osoby starsze są bardziej narażone na choroby, co często prowadzi także do niepełnosprawności. Starość wiąże się z niższą aktywnością i sprawnością fizyczną, a w konsekwencji często z marginalizacją osób starszych jako zbiorowości.

W związku z migracją ludzi młodych wzrasta ilość osób starszych, samotnie mieszkających, które często wymagają opieki. Na terenie gminy zauważalny jest problem zapewnienia opieki, który z biegiem lat może narastać. W związku z tym konieczne jest dostosowanie infrastruktury usług społecznych do potrzeb zwiększającej się społeczności osób starszych w celu umożliwienia pozostawania jak najdłużej samodzielnie w swoim miejscu zamieszkania i aktywnymi w życiu społecznym. Poważnym problemem dla osób starszych jest przenoszenie różnych form aktywności do Internetu, co może prowadzić do pogłębiania procesu wykluczenia cyfrowego i alienacji seniorów.

Tabela 22. Podział mieszkańców ze względu na wiek

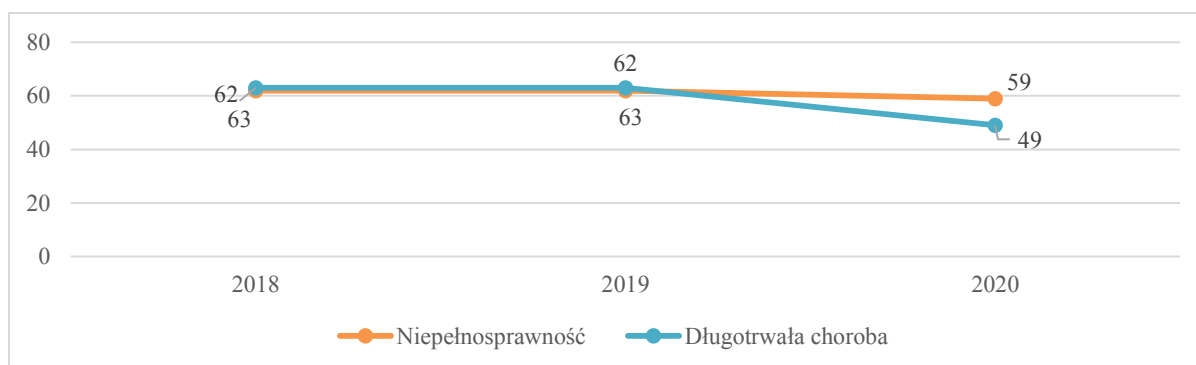
Liczba mieszkańców	2017	2018	2019	2020
Ogółem, w tym:	4 780	4 781	4 750	4 713
Osoby w wieku 0-17 lat	746	753	760	754
Osoby w wieku 18-59 lat	2 905	2 882	2 820	2 792
Osoby w wieku 60 lat i więcej	1 129	1 146	1 170	1 167

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba to przesłanki do udzielania pomocy przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, uprawniające między innymi do zasiłku okresowego, usług opiekuńczych, zasiłku pielęgnacyjnego czy świadczenia pielęgnacyjnego.

Zgodnie z danymi MOPS w Knyszynie, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności oraz liczba odbiorców pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby w 2020 roku była najniższa.

Wykres 20. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności lub długotrwałej choroby

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

W 2020 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knyszynie przystąpił do ogólnopolskiego programu „Wspieraj Seniora”. Celem programu „Wspieraj Seniora” jest zapewnienie usługi wsparcia Seniorów w wieku 70 lat i więcej, którzy w obowiązującym stanie epidemii pozostają w domach. Usługa wsparcia polega w szczególności na dostarczeniu zakupów obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze, środki higieny osobistej.

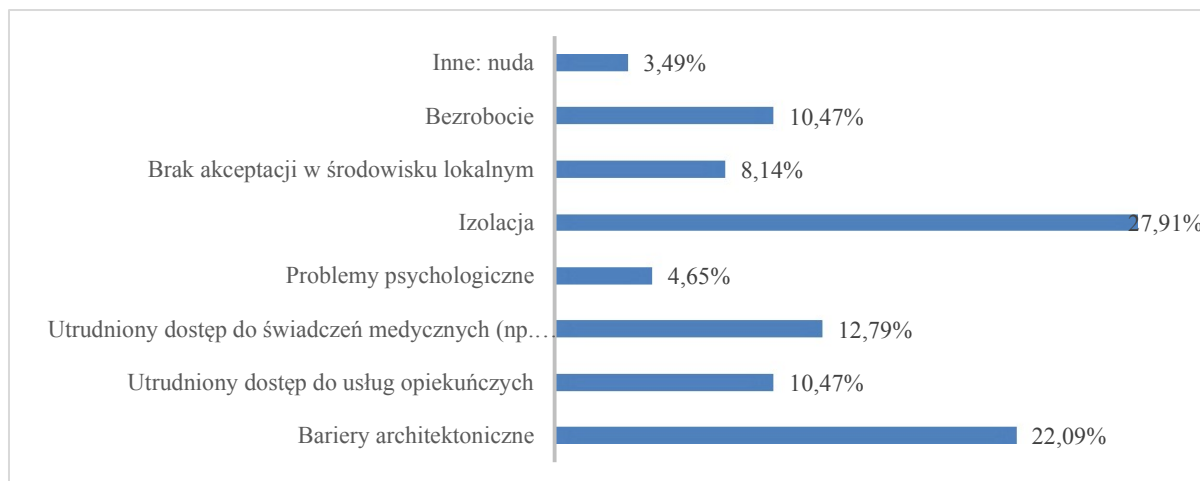
Pracownicy MOPS uczestniczący w badaniu ankietowym wymienili kilka problemów odnoszących się do osób niepełnosprawnych, które dostrzegają w trakcie swojej pracy. Wskazano na brak zajęć terapeutycznych oraz brak placówek organizujących zajęcia dla osób niepełnosprawnych. Według 66,67% badanych pracowników oferta pomocy osobom niepełnosprawnym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest niewystarczająca, natomiast 33,33% uznało, iż działania gminy w tej kwestii są wystarczające

Z kolei wśród problemów dotyczących osób starszych pracownicy MOPS wymieniali najczęściej brak wsparcia i opieki, ubóstwo - niskie emerytury oraz brak placówek organizujących zajęcia dla osób starszych. Według 66,67% badanych pracowników oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) nie jest wystarczająca, natomiast 33,33% miało przeciwne zdanie w tym temacie.

Zapytano również o grupy społeczne, które ucierpiały podczas pandemii najbardziej. Jak się okazało najbardziej potrzebującym osobami okazały osoby niepełnosprawne, młodzież, dzieci z rodzin wielodzietnych oraz osoby pracujące dorywczo i to do nich należy w pierwszej kolejności kierować wsparcie.

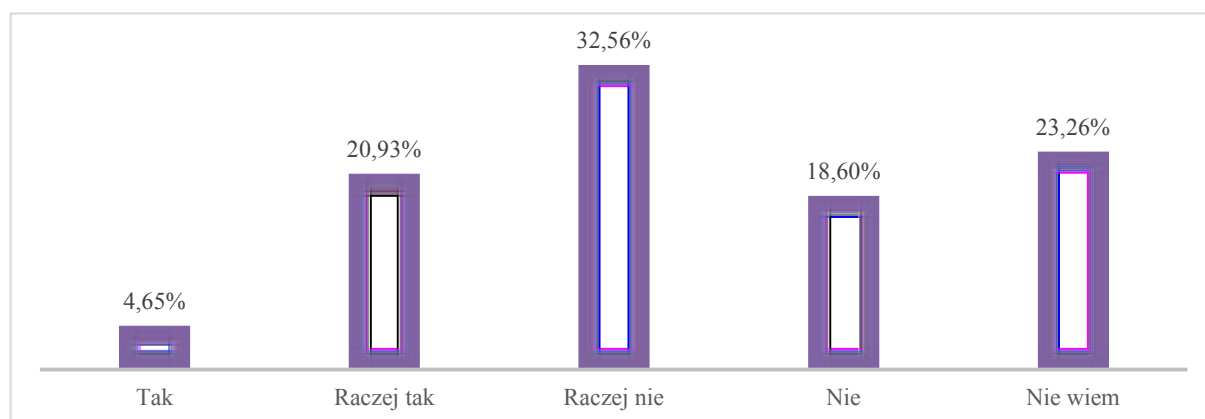
W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Knyszyn wskazano kilka problemów, które ich zdaniem najbardziej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami. I tak, 27,91% respondentów wskazało na izolację, a 22,09% na bariery architektoniczne. Kolejno 12,79% wskazało na utrudniony dostęp do świadczeń medycznych, a 10,47% na ograniczony dostęp do usług opiekuńczych i tyle samo wskazało na bezrobocie. Idąc dalej, 8,14% wskazało na brak akceptacji w środowisku lokalnym, a 4,65% na problemy psychologiczne. Pozostałe 3,49% wskazało na odpowiedź inne, w tym jeden mieszkaniec przyznał, iż osoby niepełnosprawne najczęściej dotyka nuda.

Wykres 21. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie?

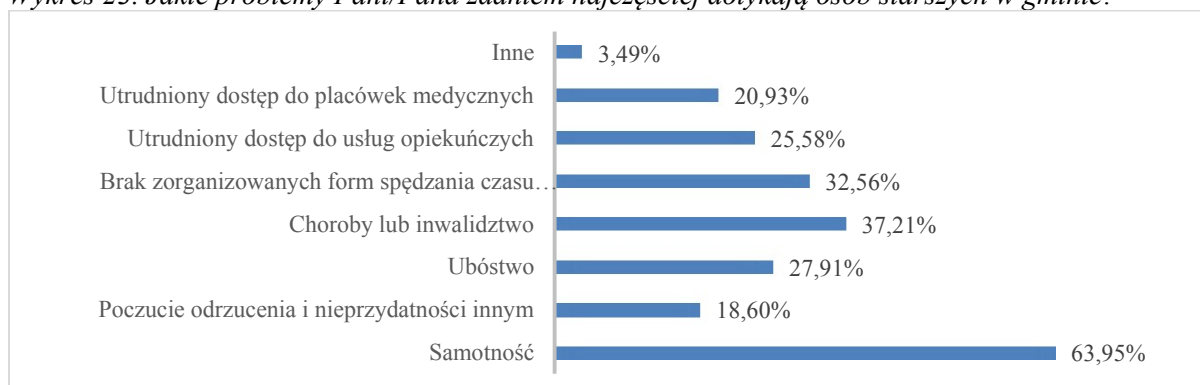
Ponadto łącznie 51,16% respondentów przyznało, że działania podejmowane na terenie gminy Knyszyn nie uwzględniają potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Przeciwnie zdanie w tym temacie wyraziło łącznie 25,58% badanych mieszkańców. Pozostałe 23,26% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi w tym temacie.

Wykres 22. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?

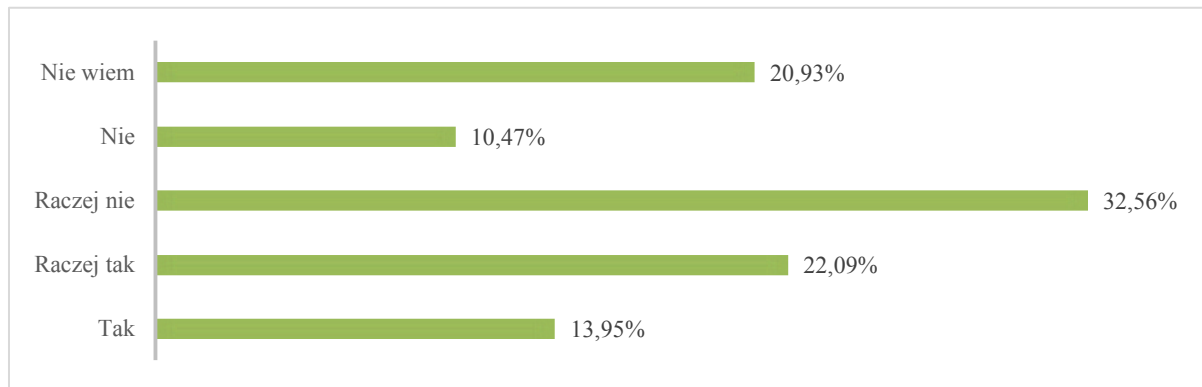
W trakcie ankietyzacji poruszono także problematykę dotyczącą osób starszych. Wśród kluczowych problemów dotyczących seniorów respondenci wskazywali najczęściej samotność oraz choroby lub inwalidztwo. Zwrócono również uwagę na brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego, ubóstwo, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych oraz placówek medycznych, poczucie odrzucenia i nieprzydatności innym.

Wykres 23. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych w gminie?

Idąc dalej, łącznie 43,03% ankietowanych przyznało, że działania podejmowane na terenie gminy Knyszyn nie uwzględniają potrzeb osób starszych. Z kolei, łącznie 36,04% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 22,93% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Wykres 24. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

Instytucje wspomagające osoby niepełnosprawne oraz starsze na terenie gminy Knyszyn:

Usługi świadczone przez Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach dla osób niepełnosprawnych

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako:

- bezrobotny – to osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.
- poszukujący pracy – to osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Osoba z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status „bezrobotnego” może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej.

Ponadto, osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu może również korzystać na zasadach takich jak bezrobotni z następujących usług lub instrumentów określonych w ustawie o promocji:

- szkoleń,
- stażu,
- prac interwencyjnych,
- przygotowania zawodowego dorosłych,
- bonów szkoleniowych lub stażowych.

Dla osób niepełnosprawnych posiadających status „poszukujących pracy”, a nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi urzędu pracy i instrumenty finansowane ze środków PFRON. Instrumenty te są adresowane bezpośrednio do osób niepełnosprawnych, jak też do ich pracodawców.²⁰

Tabela 23. Instrumenty finansowane ze środków PFRON

<p>Uprawnienia pracodawcy zatrudniającego osobę z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika. • Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy. • Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy. • Zwrot kosztów szkolenia pracownika. • Zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy. • Zwolnienie z wpłat na PFRON. • Refundacja części wynagrodzenia lub składek na ubezpieczenia społeczne.
<p>Uprawnienia osoby z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności zdolnej do pracy, posiadające status „bezrobotnego” lub poszukującego pracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc w znalezieniu zatrudnienia (pośrednictwo pracy). • Możliwość nabycia, uzupełnienia,

²⁰ <https://monki.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnosprawnych>

	<p>podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego (szkolenia, studia podyplomowe, staż).</p> <ul style="list-style-type: none">• Pomoc w wyborze odpowiedniego miejsca pracy przy uwzględnieniu predyspozycji zawodowych i możliwości zdrowotnych oraz wymagań w danym środowisku pracy (doradcy zawodowego).
Osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą	<ul style="list-style-type: none">• Wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej.• Dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego.• Refundacja składek ZUS.

Ubóstwo

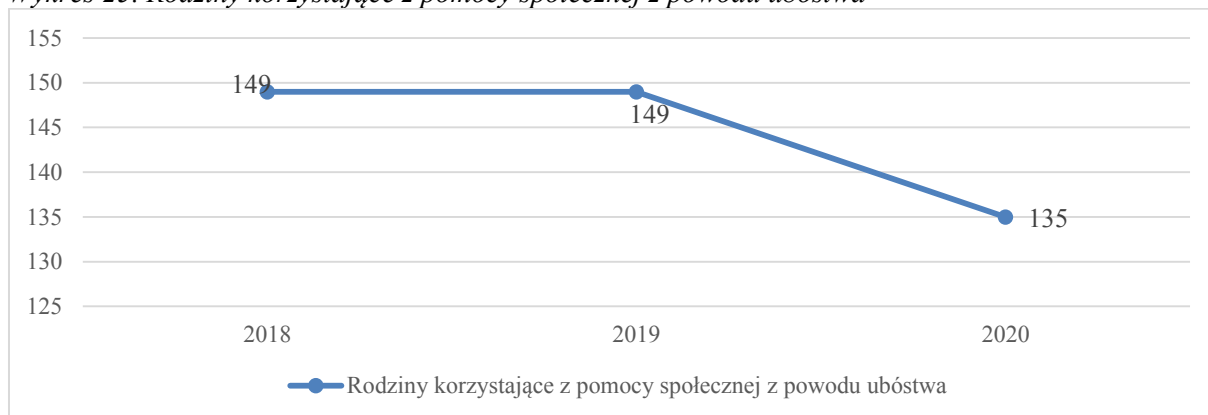
Ubóstwo jest jednym z najważniejszych i najbardziej złożonych problemów społecznych. Jest też ściśle powiązany z zagadnieniami marginalizacji i wykluczenia społecznego. Ubóstwo gospodarstw domowych w sposób szczególny uderza w wychowujące się w nich dzieci, ponieważ ogranicza i zagraża ich prawidłowemu rozwojowi i socjalizacji. Ubóstwo staje się poważnym problemem społecznym wtedy, gdy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie rozciągają się jedynie na jednostki nią doświadczone, ale również - zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu - na resztę społeczeństwa, w tym również na tę dobrze sytuowaną pod względem materialnym. Rodzi ona bowiem wiele niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swojej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Wywnioskować można z niej, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, a zatem każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie.

Aby jednak uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jedna z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudność w integracji cudzoziemców, trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna lub inne okoliczności.

Zgodnie z danymi MOPS w Knyszynie, na przestrzeni ostatnich trzech lat zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

Wykres 25. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

Uczestniczący w badaniu ankietowym nauczyciele szkół z terenu gminy Knyszyn zostali zapytani, czy w szkole jest wielu uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego (np. w formie dopłat do posiłków lub dopłat wycieczek szkolnych). I tak, 37,50% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej, a kolejne 28,13% zaprzeczyło. Pozostałe 34,38% przyznało, że nie posiada wiedzy na ten temat.

Wykres 26. Czy według Pani/Pana w szkole jest dużo uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego?

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Rodzina przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych zapewnia się wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Rodzina może otrzymać wsparcie poprzez działania instytucji i podmiotów, które działają na rzecz dziecka i rodziny, a także placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających. Wspieranie rodziny prowadzone jest w formie pracy z rodziną oraz pomocy

w opiece i wychowywaniu dziecka. Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
- terapii i mediacji,
- usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych,
- pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
- organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knyszynie, realizując zadania z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zapewnia rodzinom wsparcie w formie asystenta rodziny.

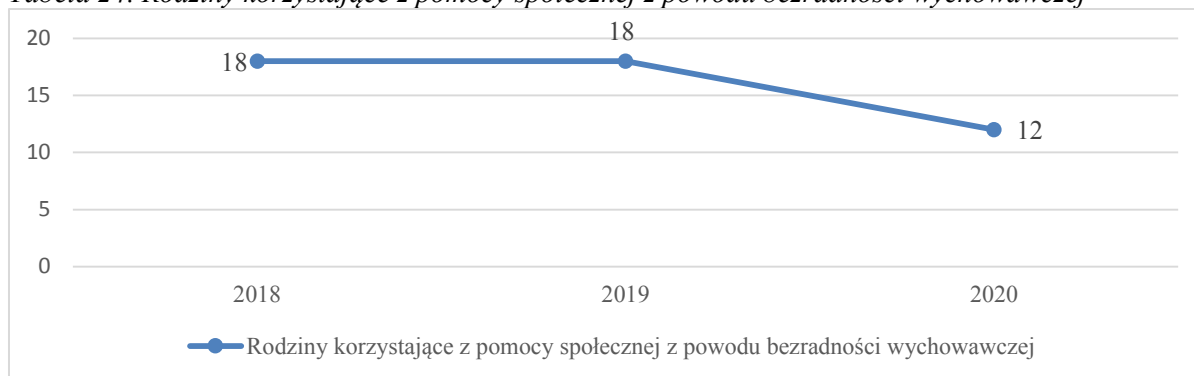
Asystent rodziny to osoba, która towarzyszy rodzinie w poszukiwaniu rozwiązań w trudnej sytuacji życiowej. Asystent pracuje również z rodzinami dzieci z niepełnosprawnościami i kobietami w ciąży w ramach ustawy „Za życiem”. Pomaga i wspiera w pokonywaniu trudności tak, aby rodzina w przyszłości potrafiła samodzielnie poradzić sobie z różnymi problemami życia codziennego. Jest doradcą rodziny, odnajduje mocne strony, pomaga wykorzystać posiadane zasoby rodziny, które pozwolą na pokonanie trudności. Motywuje do podejmowania działań oraz wspiera w realizacji wyznaczonych celów, możliwych do osiągnięcia przez rodzinę. Asystent zwiększa poczucie wpływu na własne życie oraz podnosi samoocenę wszystkich członków rodziny. Nie wyręcza rodziny, ale wskazuje, motywuje oraz naprowadza. Asystent rodziny koncentruje się na wspieraniu rodziny, towarzyszeniu w rozwoju jego członkom oraz dostarczaniu rodzicom wiedzy związanej z wychowaniem dzieci (pracuje zwłaszcza nad poprawą umiejętności opiekuńczo-wychowawczych).

Asystent pracuje z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub innym miejscu uzgodnionym z rodziną (urzędy, organizacje, szkoły, sądy i inne). Początkowo spotyka się z rodziną często, następnie coraz rzadziej. Prowadzi dokumentację, planuje z rodziną, co zrobić, aby rodzina lepiej funkcjonowała w otoczeniu oraz pisze sprawozdania z wykonanych działań oraz współpracuje z innymi pracownikami różnych instytucji pracującymi z rodziną dla dobra całej rodziny. Zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodziny, która nie potrafi samodzielnie pokonywać trudności życiowych, zwłaszcza problemów opiekuńczo – wychowawczych. Jego działania zmierzają do jej usamodzielnienia i pozostawienia dziecka w rodzinie lub powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziców.²¹

²¹ <http://mops.knyszyn.pl/p,83,asystent-rodziny>

Zgodnie z danymi MOPS w Knyszynie, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności wychowawczej na przestrzeni ostatnich lat zmalała.

Tabela 24. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności wychowawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

Odpowiedzi pozyskane w trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród pracowników MOPS jednoznacznie wskazują, iż przyczyną bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych jest niski poziom umiejętności wychowawczych oraz niepełnosprawność/długotrwała choroba. Pojedyncze odpowiedzi wskazywały na niskie dochody, niepełną rodzinę oraz przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie

Pojęcie przemocy w rodzinie jest bardzo obszerne i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, gdzie przemoc w rodzinie należy rozumieć jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny [*], w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.²²

Z ogólnopolskiej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie, zrealizowanej w 2019 roku dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wynika, iż według Polaków przemoc w rodzinie jest zjawiskiem stosunkowo częstym. W opinii ankietowanych najbardziej rozpowszechniona jest przemoc psychiczna. 9% osób (a więc co jedenasta) sądzi, że dotyczy niemal każdego gospodarstwa domowego, a kolejne 25% jest zdania, że dotyczy dużej części tj. ponad połowy. (...) Jeśli chodzi o przemoc fizyczną, to w jej przypadku jako zjawisko co najmniej częste postrzega ją 24% ankietowanych, a jako bardzo rzadkie lub w ogóle nie występujące 15%. Badanie pokazało, że ok. 85 % - 90 % Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.²³

²² <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/podstawowe-informacje-o-przemocy/definicje/4114-przemoc-w-rodzinie-definicja-ustawowa> * Ustawa jako członka rodziny definiuje "osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą"

²³ Raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, *Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie*, Warszawa 2019

Zasoby instytucjonalne działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Knyszyn:

Zespół Interdyscyplinarny

Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów prezentujących różne dziedziny, współpracujących ze sobą w celu budowania lokalnego systemu wsparcia dla rodziny zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz zsynchronizowania i wypracowania standardów współpracy przedstawicieli różnych grup zawodowych i społecznych pracujących i zajmujących się problematyką przemocy. Do pracy z konkretną rodziną powoływane są grupy robocze, w skład których wchodzi osoby bezpośrednio pracujące z konkretną rodziną lub znające jej sytuację.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy wdrożenie systemu przepływu informacji oraz reagowania na zdiagnozowane problemy społeczne, w tym w szczególności przejawy bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemocy domowej, demoralizacji nieletnich, zaniedbywania obowiązków rodzicielskich, a także zintegrowanie działań środowisk odpowiedzialnych za pomoc dziecku i rodzinie.

Analizując dane przekazane przez MOPS w Knyszynie można zauważyć, iż w roku 2020 w stosunku do 2018 roku wzrosła liczba rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego. Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego w 2020 roku była najwyższa.

Tabela 25. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego	2018	2019	2020
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	5	4	4
Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego	14	18	18
Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego ogółem, w tym:	14	19	22
- kobiety	12	16	14
- mężczyźni	2	1	3
- dzieci	0	2	5
Liczba utworzonych Grup Roboczych	14	18	18
Liczba posiedzeń Grup Roboczych	20	22	20
Liczba rodzin objętych pomocą Grup Roboczych	14	18	18
Liczba osób objętych pomocą Grup Roboczych ogółem, w tym:	14	19	22
- kobiety	12	16	14
- mężczyźni	2	1	3
- dzieci	0	2	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” wzrosła w 2020 roku, w porównaniu do 2018 roku. Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w 2020 roku była najwyższa i wynosiła 18, natomiast liczba zakończonych procedur była w 2018 i 2020 roku była najniższa.

Tabela 26. Procedura "Niebieskie Karty"

Stosowanie procedury NK przez uprawnione podmioty	2018	2019	2020
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę	0	0	0
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-C” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/ Grupy Robocze	19	19	18
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-D” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/ Grupy Robocze	19	19	18
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	14	18	18
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku	14	18	18
Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ogółem, w tym:			
- w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie	13	17	13
- po rozstrzygnięciu o braku zasadności podejmowania działań	13	17	13
	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

Jak wynika z przedstawionych danych, problem przemocy w rodzinie dotyka najczęściej kobiety. Ogólna liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, na przestrzeni trzech ostatnich lat znacznie wzrosła. Osoby dotknięte problemem przemocy najczęściej korzystają z pomocy w formie poradnictwa socjalnego.

Tabela 27. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

	2018	2019	2020
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie ogółem, w tym:	14	19	22
- kobiety	12	16	14
- mężczyźni	2	1	3
- dzieci	0	2	5
Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa ogółem, w tym:			
- psychologicznego	1	1	3
- prawnego	1	3	6
- socjalnego	12	15	13
- zawodowego i rodzinnego	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

Tabela 28. Liczba zdarzeń związanych z przemocą w rodzinie:

	2018 rok	2019 rok	2020 rok

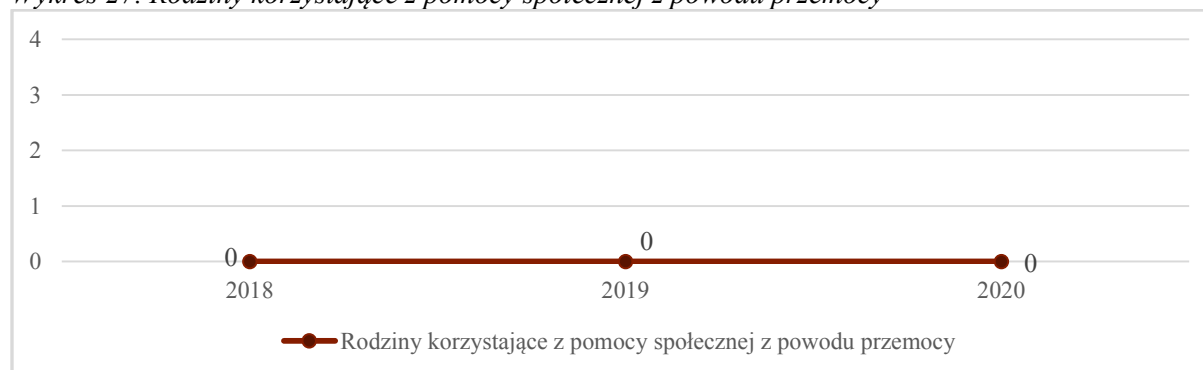
Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie (ogółem), w tym:	14	19	22
Kobiety	12	16	14
Mężczyźni	2	1	3
Małoletni do 13 r.ż.	0	2	5
Nieletni w przedziale 13-18 lat	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej (ogółem), w tym:	14	18	18
Kobiety	0	0	1
Mężczyźni	14	18	17
Nieletni	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	10	14	11
Kobiety	0	0	0
Mężczyźni	10	14	11
Nieletni	0	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	0	2	2
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	3	0	0

Tabela 29. Liczba szkoleń dla pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Liczba szkoleń	2018	2019	2020
	1	1	1

W latach 2018-2020 z pomocy MOPS nie korzystała żadna rodzina dotknięta problemem przemocy w rodzinie.

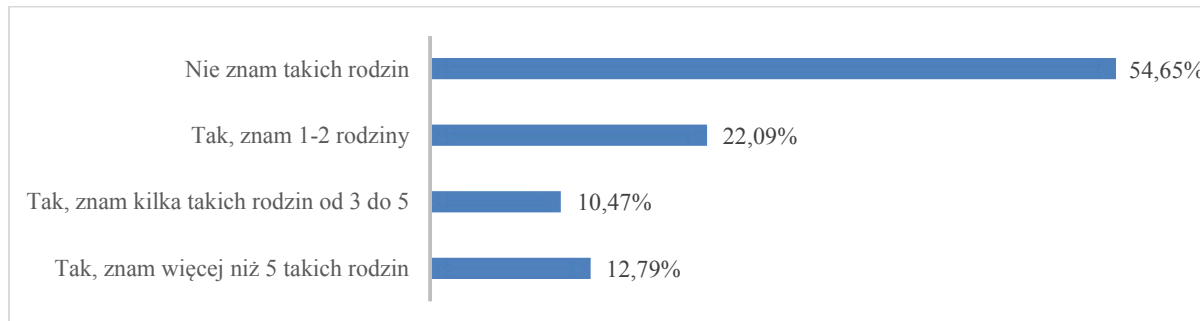
Wykres 27. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy

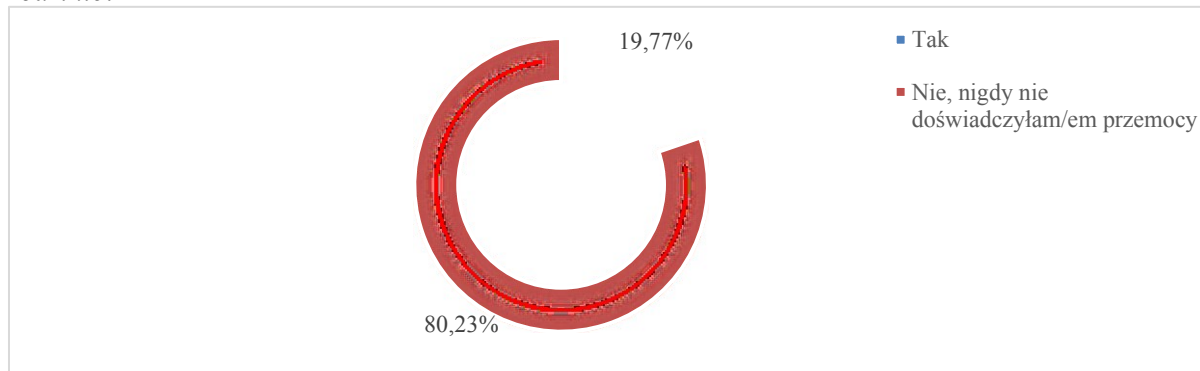
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Knyszynie

Jak wynika z diagnozy zagrożeń społecznych, łącznie 45,35% ankietowanych mieszkańców z terenu gminy Knyszyn zna rodziny, w których stosowana jest przemoc, a 19,77% osobiście doświadczyło przemocy w rodzinie, gdzie sprawcą był najczęściej ojciec.

Wykres 28. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc w rodzinie?

Wykres 29. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/Pani przemocy w rodzinie?

Ponadto 18,75% uczestniczących w badaniu nauczycieli przyznało, że zna uczniów, którzy mogą doświadczać przemocy w rodzinie.

Poważnym problemem pozostaje także, wciąż obecne w życiu Polaków, zjawisko agresji osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży. W dalszym ciągu kary fizyczne stanowią często stosowaną przez rodziców metodę wychowywania dzieci. Dla niektórych osób są one formą „ostatecznego rozwiązania”, po które sięga się w chwili utraty kontroli nad swoimi emocjami. Inni rodzice z kolei stosują kary fizyczne w sposób zaplanowany, wierząc w ich wychowawczą i rozwojową efektywność. Stosowanie kar fizycznych motywowane jest w tym przypadku dobrem dziecka.²⁴

W związku z powyższym, w trakcie ankietyzacji skierowano część pytań bezpośrednio do rodziców i dotyczyły one stosowanych metod wychowawczych oraz sposobów reagowania na złe zachowanie dziecka. Większość rodziców uczestniczących w badaniu zadeklarowało, że stara się rozmawiać z dzieckiem na ten temat, a w dalszej kolejności upomina lub ostrzega przed konsekwencjami złego zachowania. Wielu rodziców stosuje także różnego rodzaju zakazy m.in. na korzystanie z urządzeń elektronicznych. Żaden z rodziców nie przyznał się do stosowania siły fizycznej wobec dziecka.

Następnie zapytano bezpośrednio rodziców czy zdarza im się stosować wobec dzieci kary cielesne. Zdecydowaną większość tj. 77,42% stanowili respondenci, którzy nigdy nie użyli przemocy fizycznej wobec dzieci. Kolejno 16,13% przyznało się do stosowania tego typu kar rzadko, raz na pół

²⁴ Halemba. K, Izdebska. A, *Kary fizyczne w wychowaniu dzieci- uwarunkowania i konsekwencje*, *Dziecko krzywdzone* nr 3(28), 2009

roku. Pozostałe 6,45% stosuje kary cielesne od czasu do czasu, kilka razy w miesiącu.

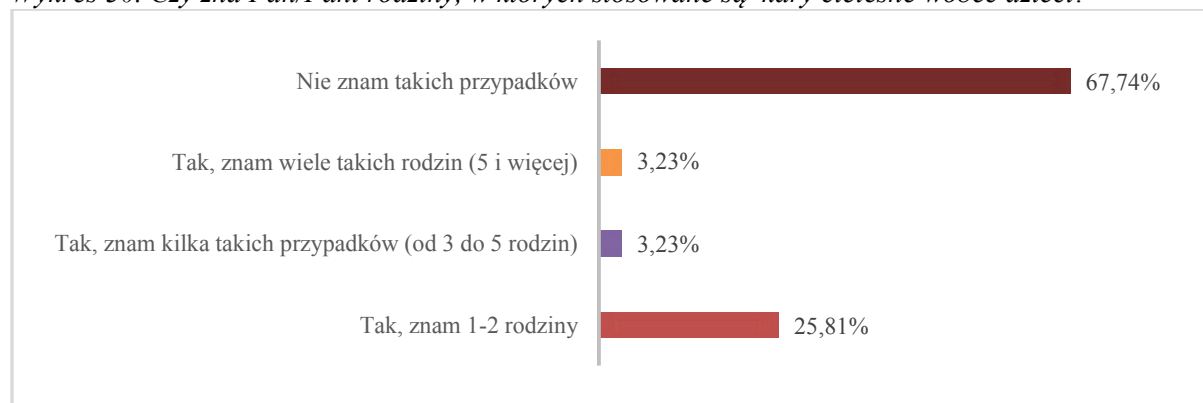
Zdecydowana większość rodziców uczniów z terenu gminy Knyszyn uważa, że dziecko nie powinno się bać rodziców. Taką odpowiedź zaznaczyło 87,10% respondentów. Kolejno 6,45% stwierdziło, iż dziecko powinno czuć respekt przed rodzicem i tyle samo nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na tak zadane pytanie.

Gdy zapytano rodziców, o to czy stosowanie kar cielesnych wobec dzieci jest dopuszczalne w sytuacji kiedy na to zasłużyły, 12,90% rodziców udzieliło odpowiedzi twierdzącej.

W drodze badania okazało się również, że 48,39% badanych rodziców jest za ustawowym zakazem stosowania kar cielesnych, natomiast 35,48% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 16,13% respondentów nie umiało się określić w tym temacie.

Z pozyskanych w trakcie badania danych wynika, iż łącznie 32,36% ankietowanych zna rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci.

Wykres 30. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci?

Problemy w środowisku szkolnym

Używanie substancji psychoaktywnych

Problem uzależnień wśród młodzieży jest niezwykle trudny. Spożywanie środków psychoaktywnych związane jest z ryzykiem występowania szkód zdrowotnych, a także przyczynia się do nasilania zachowań antyspołecznych, osłabia hamulce społeczne, nasila agresję, powoduje najczęściej absencję szkolną, nieprawidłową realizację obowiązku szkolnego oraz konflikty z rówieśnikami, rodzicami i nauczycielami.

Diagnoza przeprowadzona wśród uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Knyszyn, wskazuje, iż jest to problem występujący również w środowisku badanych. Jak wynika z deklaracji ankietowanych, odsetek osób, które używały substancji psychoaktywnych dynamicznie wzrasta wraz z ich wiekiem. Wśród uczniów klas piątych i szóstych, 6,45% badanych przyznało się do spożywania alkoholu, a 12,90% do palenia papierosów. W grupie uczniów klas siódmych i ósmych wskaźnik procentowy spożywania alkoholu był zdecydowanie wyższy.

Tabela 30. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów

Substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spożywanie alkoholu	6,45%	20,00%
palenie papierosów	12,90%	12,00%

Ponadto wielu ankietowanych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi.

Tabela 31. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spożywanie alkoholu	19,35%	36,00%
palenie papierosów	38,71%	52,00%
zażywanie narkotyków	0,00%	12,00%

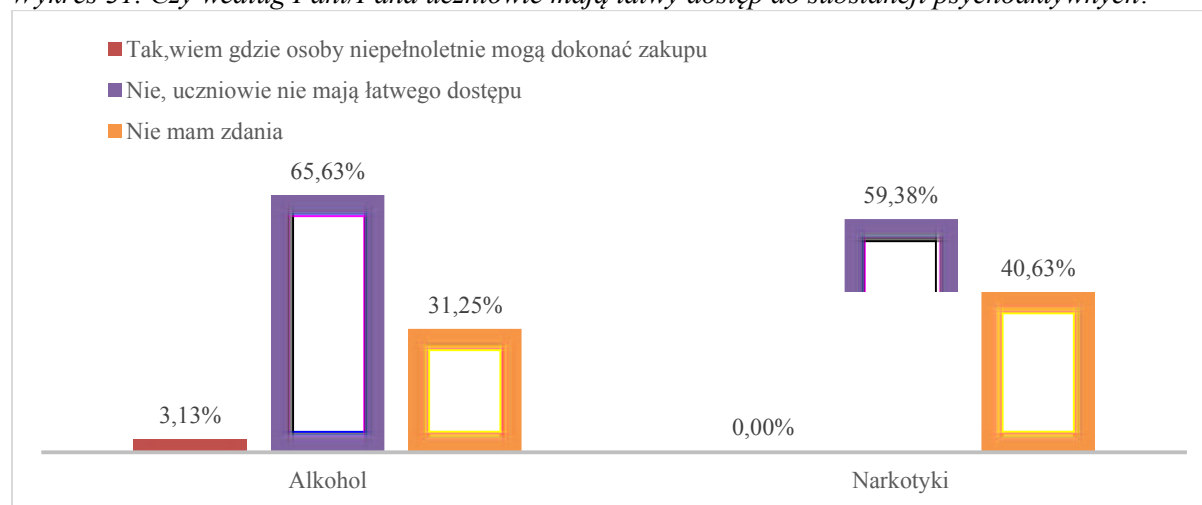
Problem używania środków psychoaktywnych przez uczniów został także poruszony w badaniu ankietowym skierowanym do nauczycieli ze szkół podstawowych z terenu gminy Knyszyn. Z odpowiedzi badanych wynika, iż problem jest dość mocno rozpowszechniony, szczególnie w przypadku palenia papierosów oraz spożywania napojów alkoholowych.

Tabela 32. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt z wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?

Rodzaj substancji	Alkohol	Papierosy	Narkotyki
Według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	6,25%	0,00%	0,00%
W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	40,63%	53,13%	3,13%
W naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	53,13%	46,88%	96,88%

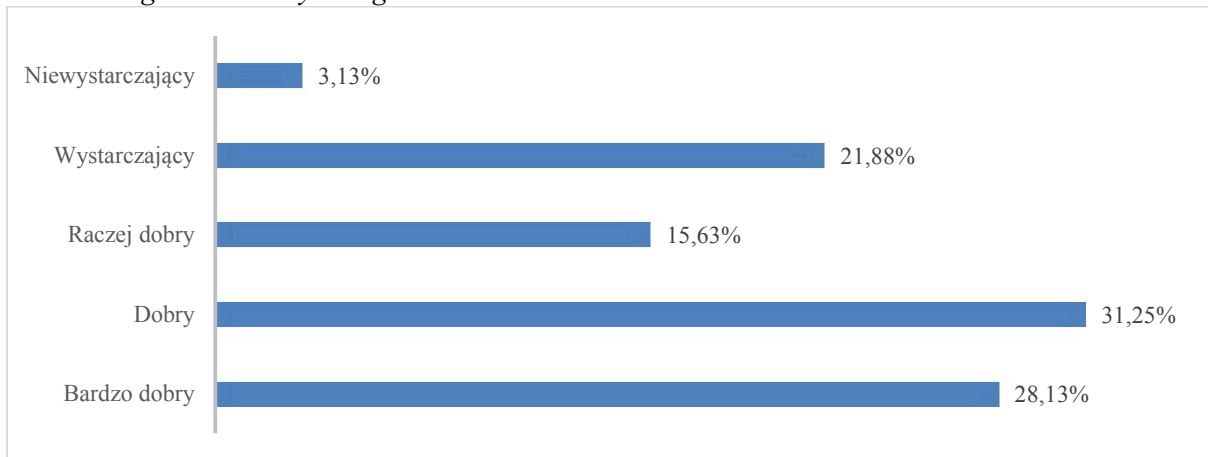
Gdy zapytano nauczycieli o dostępność środków psychoaktywnych, zdecydowana większość oceniła ją jako trudną lub nie potrafiła udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Tylko 3,13% respondentów przyznało, iż uczniowie mają łatwy dostęp do alkoholu.

Wykres 31. Czy według Pani/Pana uczniowie mają łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych?

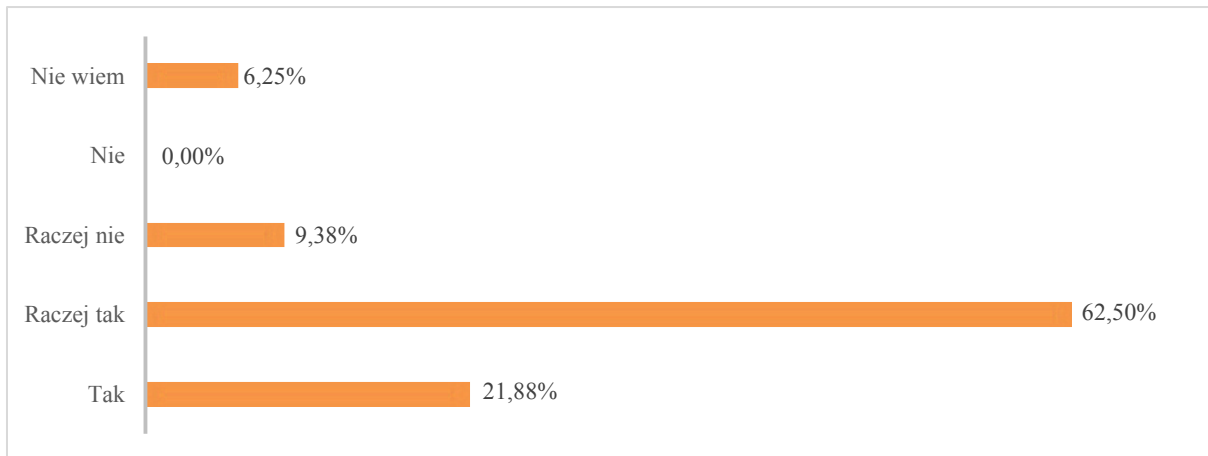
Pozytywnym jest, iż największy odsetek tj. 31,25% nauczycieli uczestniczących w badaniu, dobrze oceniło swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego, a 28,13% bardzo dobrze.

Wykres 32. Jak ocenia Pani/Pan swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego?

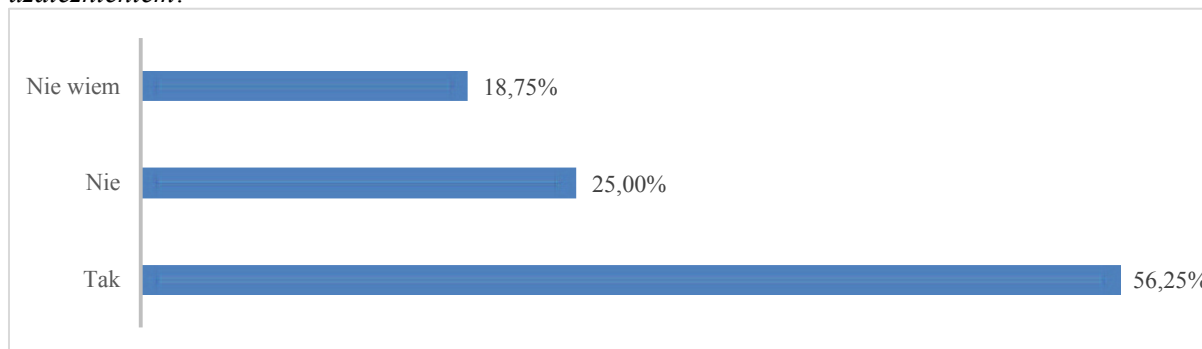
Ponadto większość nauczycieli jest zdania, że są odpowiednio przygotowani do udzielenia pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych.

Wykres 33. Czy według Pani/Pana nauczyciele są przygotowani do udzielania pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych?

Niepokojącym jest, iż 56,25% nauczycieli przyznało, że wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem.

Wykres 34. Czy według Pani/Pana wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem?

Idąc dalej, 59,38% ankietowanych przyznało, iż szkoły zapewniają uczniom odpowiedni poziom wsparcia psychologicznego. Przeciwnie zdanie w tym temacie wyraziło 25,00% badanych, a pozostałe 15,63% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Istnieją teorie wyjaśniające powstawanie uzależnień od substancji psychoaktywnych, które wskazują na znaczącą (kierunkową) rolę uwarunkowań rodzinnych. Opierają się one na założeniu wskazującym, że nieprawidłowo funkcjonująca rodzina jest istotnym prekursorem zachowań patologicznych wychowującej się w niej młodzieży. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji.²⁵

W związku z powyższym, w trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród rodziców uczniów z terenu gminy Knyszyn, oprócz pytań bezpośrednio związanych z używaniem substancji przez młodzież pojawiły się również pytania dotyczące relacji rodzinnych.

Zdecydowana większość badanych tj. 87,10% stwierdziła, że ma bardzo dobry kontakt z dzieckiem. Pozostałe 12,90% przyznało, iż w zasadzie rozumie się dobrze ze swoim dzieckiem.

Następnie 64,52% z nich odpowiedziało, że ich dzieci dzielą się z nimi wszystkimi swoimi problemami, a pozostałe 35,48% badanych rodziców stwierdziło, iż dzieci z nimi rozmawiają, ale nie zawsze mówią o wszystkim.

Idąc dalej, 96,77% badanych rodziców ma świadomość tego jak ich dziecko spędza swój wolny czas. Jeden rodzic przyznał natomiast, iż nie ma pojęcia czym zajmuje się jego dziecko w wolnym czasie. Gdy zapytano badanych rodziców o to czy znają kolegów, znajomych, z którymi spotyka się ich dziecko, wszyscy odpowiedzieli twierdząco.

Następne pytanie dotyczyło znajomości problemów występujących w środowisku szkolnym. I tak, zdaniem 80,65% respondentów ich dzieci nie mają żadnych problemów w szkole. Pozostałe 19,35% przyznało, iż wie o kłopotach swojego dziecka, a najczęściej wymienianymi problemami były problemy konflikty z rówieśnikami.

Zapytano również rodziców, czy zdarza się, że ich dzieci zachowują się agresywnie. Jak się okazało, 35,48% respondentów stwierdziło, iż zdarza się to rzadko, a 16,13% przyznało, iż takie sytuacje występują od czasu do czasu. Pozostałe 48,39% zadeklarowało, że ich dziecko nigdy nie zachowuje się agresywnie.

²⁵ Ulman, P., Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, *Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży*, 2011

Problem stosowania substancji psychoaktywnych jest aktualny wśród młodzieży. Często zdarza się, że w okresie dojrzewania rodzice przestają być autorytetami dla młodych ludzi, a rolę tę przejmują rówieśnicy. Niekiedy nastolatek trafia w negatywne środowisko rówieśnicze. Chce zaimponować znajomym, sięgając po środki odurzające, nie chce odstawać od innych. Myśli, że rezygnując i asertywnie wypowiadając swoje przeciwne zdanie, będzie odrzucony przez grupę, na której mu tak bardzo zależy. Niektóre osoby poddawane są presji rówieśniczej lub traktują używanie substancji psychoaktywnych jako ucieczkę od problemów w środowisku szkolnym czy też w domu. Rolą rodziców jest ukazanie młodzieży, jakie zagrożenia niesie za sobą stosowanie substancji psychoaktywnych, a jednocześnie wskazywanie konstruktywnej drogi do radzenia sobie z problemami, zyskania akceptacji rówieśniczej, zdrowego i szczęśliwego życia pozbawionego nałogów.

Mając na uwadze powyższe, dalsza część ankietyzacji dotyczyła bezpośrednio wiedzy rodziców na temat używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.

Gdy zapytano rodziców czy ich dziecko pali papierosy, wszyscy zaprzeczyli. W przypadku pytania o upojenie alkoholowe, również wszyscy zaprzeczyli. Ponadto wszyscy rodzice zadeklarowali, iż ich dzieci nigdy nie używały środków odurzających- narkotyków lub dopalaczy.

W dalszej części zapytano rodziców uczniów z terenu gminy Knyszyn, o to czy potrafiliby rozpoznać osobę pod wpływem narkotyków. Większość respondentów tj. 77,42% stwierdziła, iż bez problemu rozpoznałaby taką osobę. Pozostałe 22,58% przyznało, że nie potrafiłoby rozpoznać czy osoba jest pod wpływem środków odurzających.

Kolejne pytanie dotyczyło wiedzy w zakresie narkotyków, ich rodzajów i skutków zażywania. Najwyższy odsetek tj. 48,39% stanowili respondenci, którzy zadeklarowali, że wiedzą dokładnie wszystko na temat tego rodzaju substancji psychoaktywnych. Kolejno 41,94% stwierdziło, iż tylko częściowo orientuje się w tym zakresie. Pozostałe 9,68% przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Następnie zapytano rodziców, czy w ich opinii na terenie szkół istnieje zagrożenie narkotykami. Jeden rodzic przyznał, że taki problem występuje na terenie szkół, natomiast 54,84% stanowczo zaprzeczyło. Pozostałe 41,94% nie umiało jednoznacznie udzielić odpowiedzi na to pytanie.

W drodze badania okazało się również, że zdecydowana większość badanych rodziców podejmuje rozmowy z dziećmi na temat substancji psychoaktywnych, w tym 22,58% robi to bardzo często, a 54,84% zadeklarowało, że rozmawia rzadko na ten temat. Pozostałe 22,58% nie rozmawia na takie tematy z dziećmi.

Zadano również pytanie, czy rodzice wiedzą co to są e-narkotyki (i-dose, narkotyki dźwiękowe). Tylko 19,35% respondentów potwierdziło wiedzę w tym zakresie, natomiast pozostałe 80,65% zaprzeczyło.

Niepokojącym jest wynik, iż 90,32% respondentów nie zna w swoim środowisku instytucji pomagającym osobom uzależnionym i ich rodzinom. Pozostałe 9,68% badanych rodziców przyznało, że posiada wiedzę na temat takich instytucji.

Ostatnie pytanie tej części dotyczyło działań jakie zdaniem rodziców należy podejmować w celu przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży. Na pierwszym miejscu respondenci wskazali na organizowanie dla dzieci różnych form czasu wolnego tj. kółek zainteresowań, wycieczek, zawodów sportowych, festynów. Następnie na organizowanie dla dzieci i rodziców spotkań z pedagogiem, psychologiem, lekarzem. Kolejno zdaniem rodziców należałoby organizować pogadanki na wywiadówkach, podczas spotkań rodziców z dyrektorem. Jeden rodzic zaproponował inne działania m.in. spotkania z osobami które były uzależnione.

Przemoc rówieśnicza

Z przeprowadzonej diagnozy społecznej wynika, iż uczniowie szczególnie narażeni są na agresję słowną, a kolejno ośmieszanie i wulgaryzmy. 12,90% uczniów klas piątych i szóstych oraz 36,00% uczniów klas siódmych i ósmych potwierdziło, że osobiście doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. Istotnym jest zatem wdrażanie projektów poświęconych profilaktyce związanej z problemami agresji i przemocy.

Tabela 33. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy

	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spotykane przejawów przemocy poza szkołą	9,68%	20,00%
Czynne uczestnictwo w aktach przemocy	6,45%	12,00%

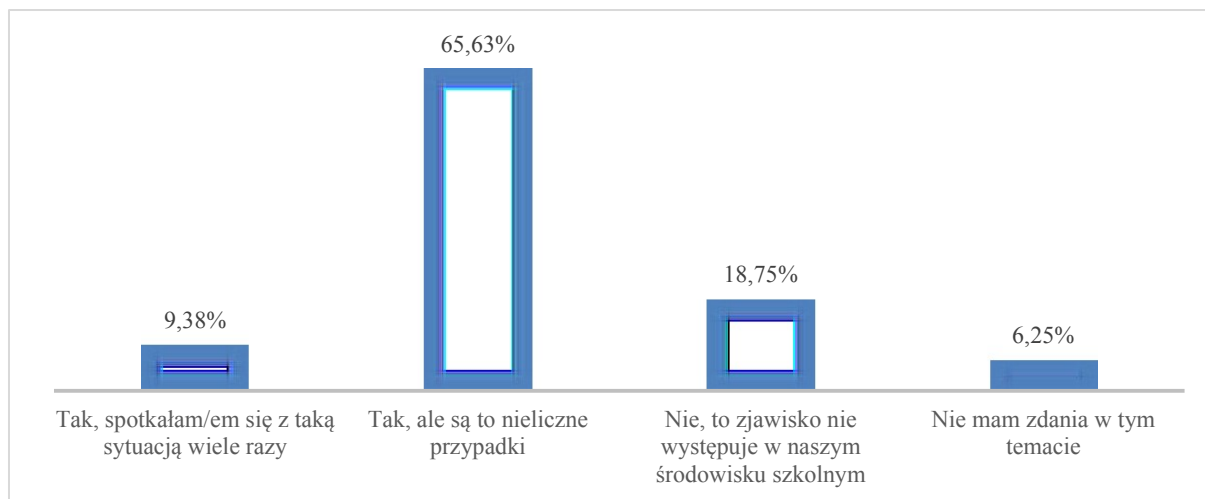
W trakcie badania ankietowego wśród uczniów zostały również poruszone zagadnienia związane z występującym coraz częściej w środowisku młodych osób zjawiskiem hejtu. Jak wynika z pozyskanych danych, zdecydowana większość ankietowanych, zarówno w młodszej jak i starszej grupie wiekowej wie na czym polega zjawisko hejtu. Ponadto wielu uczniów potwierdziło, że spotkało się z tym zjawiskiem w swoim środowisku szkolnym, w tym część doświadczyła hejtu osobiście.

Tabela 34. Zjawisko hejtu w środowisku szkolnym

	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Tak, doświadczyłem tego osobiście	22,58%	24,00%
Tak, ale nie doświadczyłem tego osobiście	12,90%	24,00%
Nie, to zjawisko nie występuje w naszym środowisku szkolnym	25,81%	16,00%
Nie wiem	38,71%	36,00%

Występowanie aktów agresji i przemocy wśród uczniów potwierdzają również uczestniczący w ankietyzacji nauczyciele, jednak jak twierdzi zdecydowana większość z nich są to nieliczne przypadki. Idąc dalej, prawie wszyscy ankietowani przyznali, iż wiedzą jak reagować w sytuacji wystąpienia przemocy pomiędzy uczniami.

Wykres 35. Czy w szkole spotyka się Pani/Pan z aktami agresji i przemocy wśród uczniów?

Cyberprzemoc

Cyberprzemoc jest jednym z najszybciej rozwijających się zagrożeń we współczesnym świecie. Nowoczesna technologia to nie tylko zabawa, ale także ryzyko uzależnienia, przemocy czy łatwego dostępu do nieodpowiednich treści. Internet i urządzenia mobilne zmieniły trwale nasz świat. Akty cyberprzemocy, czyli przemocy z użyciem mediów elektronicznych- choć dokonywane są w wirtualnym świecie, potrafią realnie wyrządzić bardzo dużą krzywdę.

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy problem cyberprzemocy jest znany w środowisku szkolnym uczniów z terenu gminy Knyszyn. Kilku uczniów potwierdziło, że osobiście doświadczyło cyberprzemocy, gdyż ktoś nakręcił film lub zrobił im zdjęcie bez ich zgody. Wśród badanych pojawiły się również deklaracje potwierdzające szantażowanie kogoś lub oczernianie przy użyciu urządzeń elektronicznych.

Tabela 35. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów

	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Doświadczenie cyberprzemocy	16,13%	20,00%
Stosowanie cyberprzemocy	9,68%	16,00%

W drodze badania przeprowadzonego wśród rodziców uczniów okazało się, że zdecydowana większość z nich tj. 96,77% ma świadomość czym jest zjawisko cyberprzemocy. Ponadto 12,90% badanych rodziców słyszało o przypadkach stosowania cyberprzemocy w otoczeniu swojego dziecka, a 9,68% przyznało, że jego dziecko osobiście doświadczyło tego rodzaju przemocy.

Z uwagi na występowanie zjawiska cyberprzemocy w środowisku szkolnym ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych zwiększających świadomość uczniów na temat tego rodzaju przemocy, sposobów reagowania w przypadku zetknięcia się z cyberprzemocą. Jak wskazują wyniki badania, zdecydowana większość uczniów w obydwu grupach wiekowych nie posiada wiedzy na temat instytucji udzielających pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą.

Wpływ pandemii COVID-19 na życie społeczno- gospodarcze

SARS-CoV-2 (*severe acute respiratory syndrome coronavirus 2*) to wirus wywołujący zespół ciężkiej ostrej niewydolności oddechowej- jednostkę chorobową nazwaną COVID-19 (*coronavirus disease-19*). Pierwsze zachorowania na COVID-19 odnotowano w grudniu 2019 roku w Chinach. W styczniu 2020 roku choroba zaczęła się szybko rozprzestrzeniać na całym obszarze Chin kontynentalnych, z epicentrum w mieście Wuhan. Wirus SARS-CoV-2 okazał się wysoce zakaźny, a przenoszony z człowieka na człowieka drogą kropelkową bardzo szybko dotarł do najbardziej odległych części świata. Już po dwóch miesiącach od wybuchu epidemii w Wuhan, COVID-19 osiągnął rozmiary pandemii, co ogłosiła Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) dnia 11 marca 2020 r.

Pierwszy przypadek zakażenia wirusem w Polsce stwierdzono 4 marca 2020 w szpitalu w Zielonej Górze, gdzie zdiagnozowano zachorowanie 66-letniego mężczyzny, który przyjechał autokarem z Niemiec. Od 14 marca obowiązywał w Polsce stan zagrożenia epidemicznego, a od 15 marca wprowadzono na granicach Polski kordon sanitarny, znacząco ograniczający ruch graniczny. Z kolei od 20 marca, zgodnie z rozporządzeniem ministra zdrowia Łukasza Szumowskiego, obowiązuje w Polsce stan epidemii.

W związku z ogłoszeniem stanu epidemii wprowadzono szereg ograniczeń i obostrzeń dotyczących życia społecznego m.in. funkcjonowania placówek oświatowych, instytucji publicznych, zakładów pracy, sklepów, lokali usługowych, mających na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się wirusa. Decyzją rządu zamknięte zostały wszystkie placówki oświatowe, szkoły, przedszkola, żłobki. Wprowadzone zostały ograniczenia w funkcjonowaniu galerii handlowych, sklepów branżowych. Zamknięto wszystkie zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, salony tatuażu i piercingu. Zawieszono również wykonywanie zabiegów rehabilitacyjnych i masażu. Zamknięte zostały hotele i inne miejsca noclegowe, kina, teatry, instytucje kultury, obiekty sportowe, sale zabaw, restauracje, puby. Wprowadzono zakaz przebywania na placach i terenach zielonych, pełniących funkcje publiczne. Zakaz dotyczył m.in. parków, zieleńców, promenad, bulwarów, ogrodów botanicznych i zoologicznych. Wprowadzono także ograniczenia w przemieszczaniu się oraz zakaz gromadzenia się czyli m.in. organizacje imprez masowych, wesel itp. Pandemia z dnia na dzień unieruchomiła niemal jedną trzecią mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

Ograniczenia podjęte wskutek epidemii najbardziej dotknęły branżę turystyczną, transport, przewoźników lotniczych, gastronomię, organizatorów imprez masowych, teatry, kina, branżę fashion, galerie handlowe oraz przemysł farmaceutyczny.

Według wycień Centrum Analiz Ekonomicznych ponad 780 tys. pracowników w Polsce jest szczególnie narażonych na negatywne gospodarcze konsekwencje pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, a 57% z nich stanowią kobiety. Przewiduje się ogólne pogorszenie sytuacji na rynku pracy, należy zatem skupić się na efektywnej informacji przedsiębiorców oraz sprawnej realizacji działań pomocowych w ramach dostępnych programów tarczy antykryzysowej.

W wyniku pandemii COVID-19 sytuacja w podstawowych obszarach społeczno-gospodarczych w okresie trzech kwartałów br. była gorsza niż rok wcześniej. Poniżej poziomu sprzed roku ukształtowała się m.in. produkcja sprzedana przemysłu, produkcja budowlano-montażowa oraz sprzedaż detaliczna. Zmniejszyło się przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw, wyższe niż przed rokiem było bezrobocie rejestrowane. W trzecim kwartale br. w niektórych obszarach obserwowano poprawę: wzrosła w skali roku produkcja przemysłowa i sprzedaż detaliczna; pogłębił się natomiast spadek produkcji w budownictwie.²⁶

Aktualnie na całym obszarze Polski obowiązują obostrzenia, mające na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się epidemii. Sytuacja monitorowana jest w trybie ciągłym.

Poproszono mieszkańców z terenu Knyszyn o odpowiedź, czy w związku z zaistniałą sytuacją sięgają częściej po środki psychoaktywne. Możemy zauważyć, iż zdecydowana większość przyznała, że pandemia COVID-19 nie wpływa na ich postawy wobec używania środków psychoaktywnych. Jednak 20,93% respondentów przyznało, iż częściej sięga po papierosy, a 18,60% po alkohol. Niepokojącym jest również, iż 6,98% częściej sięga po substancje psychoaktywne typu narkotyki.

Tabela 36. Czy podczas pandemii sięga Pani/Pan częściej po środki psychoaktywne?

Czy podczas pandemii sięga Pani/Pan częściej po środki psychoaktywne?	Tak	Nie	Nie używam w ogóle
Alkohol	18,60%	66,28%	15,12%
Papierosy	20,93%	54,65%	24,42%
Narkotyki	6,98%	44,19%	48,84%

²⁶ Główny Urząd Statystyczny, Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju – I-III kwartał 2020 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/informacje-o-sytuacji-spoeczno-gospodarczej/sytuacja-spoeczno-gospodarcza-kraju-w-wrzesniu-2020-r-1,101.html>

Następnie poproszono mieszkańców o ocenę stwierdzeń biorąc pod uwagę czas trwania pandemii.

W zakresie oceny poziomu rozpowszechnienia zjawiska picia alkoholu w środowisku lokalnym, mieszkańcy z terenu gminy Knyszyn skłaniali się także ku stwierdzeniu, iż częstotliwość spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych oraz widok osób awanturujących się pod wpływem alkoholu jest zjawiskiem podobnym. Ponadto, w opinii większości badanych, spożywanie alkoholu przez osoby dorosłe, jest również podobne. Jeśli chodzi o spożywanie alkoholu przez nieletnich, również największy odsetek wskazał, iż jest ono podobne. Największą trudność sprawiła ocena zjawiska spożywania alkoholu w miejscu pracy, gdyż 47,67% nie wiedziało jak ustosunkować się do tak zadanego pytania. Występowanie przemocy w rodzinie zostało ocenione jako zjawisko podobne na przestrzeni trwania pandemii COVID-19. Niepokojącym jest, iż największy odsetek tj. 44,19% stwierdził, iż coraz częściej można zaobserwować zaburzenia lekowe i depresyjne.

Zapytano również nauczycieli, czy w wyniku pandemii zaobserwowali u uczniów niepokojące zachowania. Łącznie 75,01% wskazało, iż najczęściej wśród uczniów można zaobserwować apatię, zmęczenie oraz niechęć do nauki. Szczegółowe odpowiedzi przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37. Czy w wyniku pandemii obserwuje Pani/Pan zachowania u uczniów, takie jak?

Czy w wyniku pandemii obserwuje Pani/Pan zachowania u uczniów, takie jak?	Tak, u większości uczniów	Tak, dotyczy tylko kilku uczniów	Nie obserwuję takich zachowań	Nie wiem
Apatię, zmęczenie, niechęć do nauki	40,63%	34,38%	21,88%	3,13%
Wzmożony stres	31,25%	31,25%	34,38%	3,13%
Alienację, zamknięcie na kontakty z rówieśnikami	21,88%	53,13%	21,88%	3,13%
Wzmożoną agresję słowną	18,75%	53,13%	25,00%	3,13%
Inne, np.: <ul style="list-style-type: none"> • pogorszenie kondycji psychicznej, • trudności ze skupieniem uwagi podczas lekcji, • wolniejsze tempo pracy, • agresję wobec nauczycieli, • postawy roszczeniowe, • lęk przed odpowiedzią na forum klasy. 	15,63%	12,50%	9,38%	62,50%

Zapytano więc rodziców, czy według nich pandemia wpłynęła niekorzystnie na relacje z dzieckiem. 77,42% zaprzeczyło twierdząc najczęściej, że dzięki pandemii, a przede wszystkim poprzez wprowadzenie nauki zdalnej mogli spędzać więcej czasu z dziećmi. Natomiast 22,58% wyraziło zdanie przeciwne w tym temacie uznając, iż w związku z pandemią ich dzieci zamknęły się w sobie.

ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron sfery społecznej gminy Knyszyn oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją.

Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron (z ang. strengths) -uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony sfery społecznej i które należy wykorzystać sprzyjąc będą jej rozwojowi;
- słabych stron (z ang. weaknesses) -uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony sfery społecznej i które nie wyeliminowane stanowią będą barierę jej rozwój;
- szans (z ang. opportunities) -uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności miasta, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi sfery społecznej w gminie Knyszyn;
- zagrożeń (z ang. threats) -uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności miasta, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej w gminie Knyszyn oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele.

W analizie SWOT dla gminy Knyszyn uwzględniono takie obszary jak:

- 1) ochrona zdrowia;
- 2) pomoc społeczna;
- 3) rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii;
- 4) rynek pracy;
- 5) edukacja,
- 6) problemy osób starszych i niepełnosprawność.

OCHRONA ZDROWIA
Mocne strony
<ul style="list-style-type: none">• Działalność Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej im. dr E. Jelskiego.• Działalność dwóch ogólnodostępnych aptek.• Wystarczająco oceniana oferta opieki zdrowotnej w gminie.
Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów.• Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia.• Niedostatecznie oceniana przez mieszkańców oferta gminy w zakresie opieki zdrowotnej.
Szanse
<ul style="list-style-type: none">• Wdrażanie unijnych standardów opieki zdrowotnej.• Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców.• Budowa Ośrodka Zdrowia na terenie gminy.• Prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia.
Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">• Wyjazdy lekarzy specjalistów za granicę.• Brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców.• Utrzymująca się sytuacja epidemiologiczna.• Zapaść służby zdrowia.
POMOC SPOŁECZNA
Mocne strony
<ul style="list-style-type: none">• Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.• Współpraca podmiotów realizujących zadania wspomagające pracę MOPS.• Zaangażowanie pracowników MOPS w działalność na rzecz problematyki społecznej.• Sprawny system udzielania świadczeń socjalnych (m.in. praca socjalna, świadczenia pieniężne).• Funkcjonowanie ogólnopolskiego programu Karta Dużej Rodziny.• Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego.• Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.• Praca Asystenta Rodziny.

<ul style="list-style-type: none">• Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• Często zmieniające się przepisy prawne, dużo dokumentacji a za mało czasu na pracę socjalną.• Brak specjalistów kompleksowo zajmujących się rodziną problemową.• Bierność klientów pomocy społecznej.• Nowe zadania ustawowe nakładane na Ośrodek Pomocy Społecznej.• Natłok obowiązków co skutkuje brakiem możliwości realizowania pracy w terenie z rodzinami.
Szanse
<ul style="list-style-type: none">• Malejąca ogólna liczba rodzin i osób korzystających z pomocy MOPS.• Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie pomocy społecznej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.• Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin.• Efektywna praca socjalna.
Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">• Powiększanie się dysfunkcji rodzinnych.• Zubożenie społeczeństwa.• Niewystarczające finansowanie pomocy społecznej.• Problem przemocy w rodzinie.• Problem alkoholizmu i uzależnień.• Niewystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie.

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

Mocne strony

- Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Dostęp do stałych środków finansowych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.
- Działalność Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przemocy w rodzinie.
- Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień.

- Prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.
- Współpraca z Grupą AA „Promyk nadziei”.
- Prowadzenie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży.
- Zaangażowanie placówek oświatowych w działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- Wczesna inicjacja alkoholowa wśród dzieci i młodzieży (deklarowany w badaniu ankietowym wiek 13 lat).
- Wysoki odsetek znajomości osób w środowisku lokalnym nadużywających alkoholu (dane pozyskane w trakcie badania ankietowego wskazują, że 61,63% ankietowanych mieszkańców zna osoby nadużywające alkoholu).
- Występowanie zjawiska nietrzeźwości wśród kierowców (34,89% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Występowanie przypadków spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży (20,93% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Występowanie przypadków sprzedaży alkoholu nieletnim (27,79% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Brak znajomości instytucji udzielających pomocy osobom uzależnionym (tylko 22,09% ankietowanych posiada wiedzę w tym zakresie).
- Wysoki odsetek znajomości osób w środowisku lokalnym, które zażywają narkotyki/dopalacze (25,58% badanych mieszkańców zna osoby zażywające narkotyki/dopalacze).
- Znajomość miejsc, w których można zakupić narkotyki/dopalacze (16,28% respondentów potwierdziło znajomość miejsc, w których można kupić narkotyki/dopalacze).
- Używanie substancji psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców (17,44% badanych mieszkańców potwierdziło, iż używało substancji odurzających).

Szanse

- Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.

- Wzmocniony monitoring sprzedaży alkoholu i papierosów.
- Zwiększanie świadomości rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych na temat uzależnień poprzez uczestnictwo w prelekcjach, szkoleniach, spotkaniach profilaktycznych.
- Zwiększanie świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami poprzez realizację programów, warsztatów profilaktycznych w szkołach.
- Intensyfikacja działań informacyjnych w celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji pomocowych na terenie gminy dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Zagrożenia

- Niewystarczająca ilość organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień.
- Wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych.
- Nasilenie skali zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych.

RYNEK PRACY

Mocne strony

- Potencjał demograficzny- znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym.
- Dostępność programów aktywizujących dla osób bezrobotnych.
- Warunki sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości, a tym samym tworzeniu nowych miejsc pracy.
- Efektywna współpraca pomiędzy władzami lokalnymi a organizacjami pozarządowymi, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej.
- Spadek bezrobocia na lokalnym rynku pracy.

Słabe strony

- Brak placówek opieki dla dzieci do lat 3, co niekorzystnie wpływa na aktywizację zawodową kobiet.
- Spadek chęci do działania oraz zmian, w przypadku osób długotrwale bezrobotnych i biernych zawodowo.
- Zjawisko dziedziczenia bezrobocia.

Szanse

- Możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej)
- Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa

zawodowego i szkoleniach

- Rozwój nowych przedsiębiorstw na terenie gminy.
- Realizacja programów pomocowych w ramach tarczy antykryzysowej w związku z COVID-19.

Zagrożenia

- Wzrost liczby osób bezrobotnych (m.in. z powodu przedłużającej się sytuacji gospodarczej w wyniku pandemii COVID-19).
- Wysokie koszty pracodawców.
- Zjawisko nielegalnego zatrudnienia.
- Brak perspektyw zawodowych szczególnie dla ludzi młodych.

EDUKACJA

Mocne strony

- Zwarta i równomiernie rozmieszczona sieć przedszkoli oraz szkół podstawowych.
- Działalność Zespołu Szkół Ogólnokształcących.
- Działalność Knyszyńskiego Ośrodka Kultury.
- Działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej w Knyszynie.
- Działalność Społecznego Ogniska Muzycznego dla dzieci i młodzieży.
- Działalność Amatorskiego Teatru Tradycji.
- Działalność Knyszyńskiego Towarzystwa Regionalnego im. Zygmunta Augusta.
- Dobrze oceniana przez mieszkańców oferta edukacyjna na terenie gminy.
- Wystarczająca ilość miejsc w świetlicach szkolnych.
- Dobrze oceniane przez mieszkańców działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.
- Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo- rekreacyjna i kulturalna.

Słabe strony

- Brak żłobka na terenie gminy.
- Ograniczona oferta zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (w szczególności zajęć bezpłatnych).

Szanse

- Prowadzenie działań mających na celu podnoszenie poziomu nauczania (szkolenia kadry pedagogicznej, doposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne i edukacyjne).
- Dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego.

Zagrożenia

- Spadek poziomu nauczania (m.in. spowodowany koniecznością wprowadzenia nauki zdalnej w związku z sytuacją epidemiologiczną).
- Niechęć do kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły średniej.

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Mocne strony

- Zaangażowanie pracowników MOPS w pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym.
- Dostrzeganie problemów osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.
- Świadczenia dla osób niepełnosprawnych.
- Działalność Knyszyńskiego Ośrodka Kultury.
- Działalność Klubu Seniora w Knyszyńskim Ośrodku Kultury.
- Działalność Zespołów: Knyszynianki oraz Kołowrotki.
- Działalność koła zainteresowań: Panie Kreatywne.
- Przystąpienie do programu „Wspieraj Seniora”.
- Dostępność programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- Niewystarczająco oceniane przez mieszkańców działania gminy na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.
- Istniejące bariery architektoniczne.
- Wykluczenie społeczne, samotność.
- Niska aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych, brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych.
- Ograniczona oferta w zakresie organizacji form czasu wolnego.
- Utrzymujące się niekorzystne trendy demograficzne, skutkujące starzeniem się społeczeństwa.

Szanse

- Likwidowanie barier architektonicznych.
- Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych.
- Realizacja programów aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych.
- Realizacja projektów, spotkań integracyjnych, angażujących osoby starsze i niepełnosprawne

w życie społeczne.

- Monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.
- Wzrost świadomości społeczeństwa na temat sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych.

Zagrożenia

- Postępujący proces starzenia się społeczeństwa.
- Niskie świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością.
- Niewystarczająca oferta wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- Niski poziom kwalifikacji osób niepełnosprawnych.
- Izolacja i brak akceptacji osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.

W trakcie badania ankietowego mieszkańcy gminy Knyszyn wskazali obszary, w ramach których podejmowane działania lub oferowane przez gminę wsparcie są ich zdaniem najbardziej niezadowolające. Respondenci mieli możliwość wskazania kilku obszarów stąd suma odpowiedzi jest wyższa niż 100%.

Najwyższy odsetek badanych wyraził niezadowolony z działań gminy w zakresie zapewnienia opieki w żłobkach (41,86%) oraz ochrony zdrowia (33,72%). Stosunkowo nisko zostały również ocenione działania ukierunkowane na wsparcie osób starszych oraz przeciwdziałania alkoholizmowi (29,07%), jak również pomoc osobom niepełnosprawnym (26,74%).

Tabela 38. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?

41,86%	Zapewnienie opieki w żłobkach
33,72%	Ochrona zdrowia
29,07%	Przeciwdziałanie alkoholizmowi Wsparcie osób starszych
26,74%	Pomoc osobom niepełnosprawnym
24,42%	Zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży
16,28%	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie
12,79%	Ograniczanie bezrobocia
10,47%	Przeciwdziałanie ubóstwu Wspieranie rodzin wielodzietnych
9,30%	Przeciwdziałanie narkomanii Zapewnienie opieki przedszkolnej
6,98%	Zapobieganie bezdomności
2,33%	Inne obszary: Pomoc w opiece nad chorymi, starszymi oraz niepełnosprawnymi

CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu skupiona jest na wspieraniu rodziny, pomocy w rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniami, przemocą domową, ubóstwem czy bezrobociem. Istotna jest także pomoc osobom starszym oraz niepełnosprawnym. Wypełnienie takiej misji wymaga wdrożenia celów strategicznych oraz operacyjnych wraz z kierunkami działań. Poniżej zostały one przedstawione w formie tabelarycznej. Do każdego celu operacyjnego wskazano kierunki działań zmierzające do jego realizacji, podmioty realizujące cel oraz prognozy zmian wynikające z ich realizacji.

1. CEL STRATEGICZNY- Wsparcie rodziny

1.1 Pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Edukacja rodzin skupiająca się na przekazywaniu właściwego modelu dotyczącego wypełniania ról rodzicielskich;
- Realizacja projektów obejmujących pomoc rodzinom mającym problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- Praca socjalna w rodzinach, przede wszystkim mającym trudności opiekuńczo-wychowawcze;
- Działanie asystentów rodziny (podnoszenie kwalifikacji asystentów rodziny, by mogli skutecznie pomagać rodzinom, które potrzebują tego wsparcia);
- Udzielanie wsparcia rodzinom będącym w ciężkiej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych;
- Organizowanie programów integracyjnych oraz szkoleniowych skierowanych dla rodzin dysfunkcyjnych, tworzenie grup samopomocowych.

1.2 Pomoc rodzinom będącym w ciężkiej sytuacji materialnej z powodu wielodzietności lub samotnego rodzicielstwa

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Organizowanie programów integracyjnych i szkoleniowych skierowanych do rodzin wielodzietnych oraz rodzin niepełnych;

- Zapewnienie osobom samotnie wychowującym dziecko/dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego);
- Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych /niepełnych.

1.3 Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży;
- Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom do lat 3;
- Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich, modernizację placówek i ich wyposażenie w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) oraz programy edukacyjne;
- Zapewnienie pomocy specjalistycznej, wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży;
- Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych).

1.4 Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej;
- Organizacja spotkań animacyjnych i aktywizacyjnych;
- Zapewnianie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, zwiększenie dostępności usług specjalistycznych.
- Działania informacyjne w zakresie oferty aktywnego spędzania czasu wolnego, dostępnej na terenie gminy.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2022-2028

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Miejski w Knyszynie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, psychologzy i terapeuci.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu Państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba przeprowadzonych diagnoz lokalnych zagrożeń społecznych;
- Liczba rodzin korzystających ze świadczeń MOPS;
- Liczba rodzin, które zostały objęte wsparciem z sytemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych;
- Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej;
- Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć pozalekcyjnych;
- Liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo- wychowawczymi;
- Zwiększenie szans edukacyjnych (zarówno uczniów uzdolnionych, jak i tych mających problemy w nauce);
- Zwiększenie efektywności wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci;
- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień

oraz zdrowego stylu życia.

CEL STRATEGICZNY 1- Wsparcie rodziny

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Stan początkowy 2020	Stan docelowy 2028	Źródło danych	Częstotliwość badania
1.	Liczba przeprowadzonych diagnoz lokalnych zagrożeń społecznych	raport	-	2 raporty w okresie trwania Strategii	MOPS	raporty w latach: 2022-2025 oraz 2025-2028
2.	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń MOPS	rodzina	195	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
3.	Liczba rodzin, które zostały objęte wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych	rodzina	438	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
4.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej	osoba	12	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
5.	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć pozalekcyjnych	osoba	55	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
6.	Liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej	przedsięwzięcie	4	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku

2. CEL STRATEGICZNY- Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

2.1 Wsparcie dla osób i rodzin z problemami uzależnień

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii;
- Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków;
- Zapewnienie wsparcia psychologicznego czy prawnego osobom uzależnionym od alkoholu/narkotyków oraz osobom współuzależnionym;
- Podejmowanie działań mających na celu tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień oraz dla współuzależnionych;
- Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia (GKRPA);
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób dotkniętych problemem alkoholowym/narkomanii;
- Wsparcie działalności szkół, Policji, ośrodków zdrowia w profilaktyce uzależnień;
- Szkolenia dla pracowników socjalnych oraz członków GKRPA, realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień;
- Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocja trzeźwości i zdrowego trybu życia;
- Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w klubach sportowych, szkołach, Knyszyńskim Ośrodku Kultury;
- Ograniczenie promocji napojów alkoholowych skierowanej do młodzieży i dzieci;
- Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu uzależnień.

2.2 Wsparcie dla rodzin, w których występuje problem przemocy w rodzinie

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Zwiększanie skuteczności oraz dostępności pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie;
- Zagwarantowanie ochrony oraz udzielenia pomocy osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie (m.in. pomoc materialna, prawna, opieka lekarska);
- Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów związanych z przemocą w rodzinie;
- Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej oraz rehabilitacyjnej dla sprawców przemocy w rodzinie;
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy w rodzinie;
- Zwiększanie kompetencji pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (szkolenia pracowników socjalnych, ZI, GKRPA);
- Podejmowanie działań mających na celu tworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami przemocy w rodzinie;
- Wsparcie dla dzieci z rodzin, w których obecny jest problem przemocy w rodzinie;
- Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu przemocy w rodzinie.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2022-2028

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Miejski w Knyszynie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki oświatowe, psychologowie, terapeuci.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu Państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba przeprowadzonych diagnoz lokalnych zagrożeń społecznych;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu uzależnień;
- Liczba osób objętych pracą socjalną;
- Liczba osób skierowanych do GKRPA;
- Liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych;
- Liczba realizowanych działań i programów profilaktycznych;
- Liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników służb realizujących działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie;
- Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku;
- Liczba ofiar przemocy w rodzinie;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu występowania przemocy w rodzinie.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem uzależniania od

alkoholu/narkotyków oraz współuzależnionych;

- Zwiększanie świadomości mieszkańców na temat skali problemów, które niosą za sobą uzależnienia;
- Zmniejszenie się liczby osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków;
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie;
- Zmniejszenie się liczby osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat problemu przemocy w rodzinie.

CEL STRATEGICZNY 2- Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Stan początkowy 2020	Stan docelowy 2028	Źródło danych	Częstotliwość badania
1.	Liczba przeprowadzonych diagnoz lokalnych zagrożeń społecznych	raport	-	2 raporty w okresie trwania Strategii	MOPS	raporty w latach: 2022-2025 oraz 2025-2028
2.	Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu uzależnień	rodzina	11	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
3.	Liczba osób objętych pracą socjalną	rodzina	23	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
4.	Liczba osób skierowanych do GKRPA	osoba	11	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
5.	Liczba	kontrola	3	utrzymanie	GKRPA	raz w roku

	przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych			na zbliżonym poziomie		
6.	Liczba realizowanych działań i programów profilaktycznych	działanie/ program	4	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
7.	Liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników służb realizujących działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie	szkolenie	1	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
8.	Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku	rodzina	18	utrzymanie na zbliżonym poziomie	ZI	raz w roku
9.	Liczba ofiar przemocy w rodzinie	osoba	22	utrzymanie na zbliżonym poziomie	ZI	raz w roku
10.	Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu występowania przemocy w rodzinie	osoba	0	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku

3. CEL STRATEGICZNY- Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu

3.1 Wsparcie dla osób i rodzin ubogich oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców w gminie;
- Udzielanie wsparcia osobom będącym w ciężkiej sytuacji materialnej poprzez działanie pomocy finansowej i rzeczowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- Zaspokajanie podstawowych potrzeb dzieci pochodzących z rodzin ubogich poprzez organizowanie dożywiania w szkołach, wyposażenia ich w podręczniki, pomoce szkolne czy odzież. Ponadto, zapewnianie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

3.2 Wsparcie dla osób bezrobotnych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Monitorowanie skali zjawiska bezrobocia;
- Budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;
- Działalność informacyjna dla osób bezrobotnych o możliwościach pomocowych, dostępnych formach wsparcia;
- Realizowanie szkoleń oraz warsztatów aktywizujących dla osób bezrobotnych;
- Zatrudnianie bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, przygotowanie zawodowe itp.);
- Doradztwo zawodowe (nauka umiejętnego wykorzystania własnych zasobów);
- Szczególne wsparcie na rynku pracy osób:
 - młodych, dopiero wkraczających na rynek pracy,
 - niepełnosprawnych;
 - bezrobotnych, które utraciły zatrudnienie w wyniku pandemii Covid-19;

<ul style="list-style-type: none">• długotrwale bezrobotnych. <ul style="list-style-type: none">➤ Zatrudnianie bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, przygotowanie zawodowe itp.).➤ Realizowanie spotkań, które mają na celu promowanie idei samozatrudnienia.
OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ: Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2022-2028
PODMIOTY REALIZUJĄCE: Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach, Urząd Miejski w Knyszynie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe.
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA: Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu Państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ: <ul style="list-style-type: none">➤ Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa;➤ Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem;➤ Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia;➤ Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych;➤ Liczba osób długotrwale bezrobotnych.
PROGNOZOWANE ZMIANY: <ul style="list-style-type: none">➤ Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem ubóstwa;➤ Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami ubóstwa;➤ Zwiększenie się skuteczności wsparcia dla osób bezrobotnych;➤ Zwiększanie się szans na rynku pracy poprzez podniesienie wiedzy i kwalifikacji

w ramach kursów, szkoleń.

CEL STRATEGICZNY 3- Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu						
Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Stan początkowy 2020	Stan docelowy 2028	Źródło danych	Częstotliwość badania
1.	Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa	rodzina	135	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
2.	Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem	osoba	104	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
3	Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia	rodzina	68	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
4.	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych	osoba	127	utrzymanie na zbliżonym poziomie	GUS	raz w roku
5.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	osoba	83	utrzymanie na zbliżonym poziomie	GUS	raz w roku

4. CEL STRATEGICZNY- Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych

4.1 Likwidacja barier architektonicznych i społecznych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- Monitorowanie sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych, diagnoza potrzeb;
- Udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego osobom starszym i niepełnosprawnym przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;

<ul style="list-style-type: none">➤ Podejmowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych;➤ Zapewnienie dostępu do rehabilitacji i pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny;➤ Organizacja opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób niepełnosprawnych; tworzenie placówek wsparcia dziennego;➤ Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych;➤ Podejmowanie działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne (imprezy, wycieczki, spotkania integracyjne).➤ Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych (np. warsztaty, wycieczki).
OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ: Działanie ciągłe w okresie obowiązywania Strategii 2022-2028
PODMIOTY REALIZUJĄCE: Urząd Miejski w Knyszynie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, placówki kulturalne.
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA: Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu Państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
<ul style="list-style-type: none">➤ Liczba osób w wieku produkcyjnym;➤ Liczba osób w wieku poprodukcyjnym;➤ Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności;➤ Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby;➤ Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi.
PROGNOZOWANE ZMIANY: <ul style="list-style-type: none">➤ Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych;➤ Wzrost świadomości mieszkańców na temat sytuacji oraz potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych;

➤ Wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym.

CEL STRATEGICZNY 4- Wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Stan początkowy 2020	Stan docelowy 2028	Źródło danych	Częstotliwość badania
1.	Liczba osób w wieku produkcyjnym	osoba	3 073	wzrost	GUS	raz w roku
2.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	osoba	1 008	spadek	GUS	raz w roku
3.	Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności	rodzina	59	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
4.	Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby	rodzina	49	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku
5.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi	osoba	0	utrzymanie na zbliżonym poziomie	MOPS	raz w roku

MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ GMINY

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Knyszyn została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Knyszyn w oparciu o posiadane zasoby dąży do zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz rozwiązywania problemów społecznych poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców. Wspierając lokalne inicjatywy, w szczególności społeczne, kulturalne i edukacyjne dąży do integracji oraz aktywizacji społeczności lokalnej.

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Knyszyn jest uświadomienie aktualnej sytuacji społecznej oraz wytyczenie kierunków zmian do budowania Gminy wspierającej i właściwie wykorzystującej aktywność oraz potencjał społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań lokalnych.

Działania zaplanowane w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględniać będą takie priorytety i wartości jak:

	M	I	E	S	Z	K	A	Ń	C	Y							
						N	O	W	O	C	Z	E	S	N	O	Ś	Ć
	I	N	W	E	S	T	Y	C	J	E							
						W	S	P	Ó	L	N	O	T	A			
	A	K	T	Y	W	I	Z	A	C	J	A						
P	R	O	F	I	L	A	Y	K	A								
	E	F	E	K	T	Y	N	O	Ś	Ć							

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Knyszyn, przeznaczane będą co roku, na podstawie planów budżetowych poszczególnych jednostek wyznaczonych do ich realizacji. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki pochodzące z budżetu Gminy, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania.

Zakłada się, iż środki na finansowanie poszczególnych działań w ramach Strategii pochodzących będą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu gminy,
- dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Tabela 39. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lata realizacji Strategii	Szacunkowa wielkość wydatków
2022 rok	5133746,00 zł
2023 rok	3305000,00 zł
2024 rok	3355000,00 zł
2025 rok	3405000,00 zł
2026 rok	3455000,00 zł
2027 rok	3505000,00 zł
2028 rok	3555000,00 zł

Przedstawione powyżej wartości finansowe mają jedynie charakter szacunkowy i będą aktualizowane corocznie w oparciu o dostępne środki budżetu gminy oraz dostępne środki zewnętrzne.

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Monitorowanie, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Knyszyn na lata 2022-2028 jest koniecznym działaniem pozwalającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowności ich wdrożenia. Celem monitoringu jest regularna ocena przyjętych założeń, osiągniętych rezultatów i realizowanych działań.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie corocznego raportu z przebiegu realizacji działań,
- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę aktualności strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii, w tym m.in. oszacowanie możliwości zagrożeń, usprawnianie zarządzania, identyfikację słabych oraz mocnych stron czy wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego.

Bazą informacji statystycznej będą przede wszystkim dane GUS oraz dane gromadzone przez jednostki i instytucje zaangażowane bezpośrednio w realizację działań w ramach Strategii m.in. Urząd Miejski w Knyszynie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knyszynie, Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach.

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie, monitoring oraz ewaluację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Knyszyn będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knyszynie.

ZMIANY W STRATEGII

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Miejskiej w Knyszynie.

W szczególności Strategia może zostać zmieniona, czy uzupełniona na wniosek Burmistrza lub Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Knyszynie. Przesłankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych lub poszczególnym mieszkańców.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba mieszkańców w latach 2016 - 2020.....	14
Tabela 2. Przyrost naturalny w latach 2016-2020.....	14
Tabela 3. Placówki wychowania przedszkolnego na terenie gminy.....	17
Tabela 4. Szkoły podstawowe na terenie gminy.....	17
Tabela 5. Oferta gminy w zakresie opieki nad dziećmi.....	18
Tabela 6. Liczba pacjentów korzystających z usług SPZOZ w 2020 roku.....	19
Tabela 7. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu.....	20
Tabela 8. Przepięstwa na terenie gminy Knyszyn.....	21
Tabela 9. Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie.....	21
Tabela 10. Stan księgozbioru na 2020 rok.....	23
Tabela 11. Liczba osób pracujących w gminie Knyszyn w latach 2016-2020.....	28
Tabela 12. Stan infrastruktury mieszkaniowej na terenie gminy Knyszyn.....	31
Tabela 13. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Knyszyn.....	32
Tabela 14. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną.....	35
Tabela 15. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych.....	35
Tabela 16. Powody przyznawania pomocy społecznej.....	35
Tabela 17. Korzystający ze świadczeń rodzinnych i wychowawczych w latach 2018-2020.....	36
Tabela 18. Stan bezrobocia rejestrowanego w gminie Knyszyn w latach 2017-2020.....	38
Tabela 19. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych.....	39
Tabela 20. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020.....	42
Tabela 21. Działalność Punktu Konsultacyjnego w latach 2018-2020.....	43
Tabela 22. Podział mieszkańców ze względu na wiek.....	46
Tabela 23. Instrumenty finansowane ze środków PFRON.....	50
Tabela 24. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności wychowawczej.....	55
Tabela 25. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego.....	57
Tabela 26. Procedura "Niebieskie Karty".....	58
Tabela 27. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.....	58
Tabela 28. Liczba zdarzeń związanych z przemocą w rodzinie:.....	58
Tabela 29. Liczba szkoleń dla pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	59
Tabela 30. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów.....	62
Tabela 31. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne.....	62
Tabela 32. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt z wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?.....	63
Tabela 33. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy.....	67
Tabela 34. Zjawisko hejtu w środowisku szkolnym.....	67
Tabela 35. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów.....	69
Tabela 36. Czy podczas pandemii sięga Pani/Pan częściej po środki psychoaktywne?.....	70
Tabela 37. Czy w wyniku pandemii obserwuje Pani/Pan zachowania u uczniów, takie jak?.....	71
Tabela 38. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?.....	80
Tabela 39. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	96

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Knyszyn w powiecie monieckim	13
---	----

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Podział mieszkańców na płeć- statystyki na rok 2020.....	14
Wykres 2. Przyrost naturalny w latach 2016-2020	15
Wykres 3. Urodzenia żywe oraz zgony na przestrzeni lat 2016-2020.....	15
Wykres 4. Produkcyjne grupy wieku- statystyki na rok 2020	15
Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?	18
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej w gminie?	19
Wykres 7. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?	24
Wykres 8. Jak ocenia Pani/Pan ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?	24
Wykres 9. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?	25
Wykres 10. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016-2020	28
Wykres 11. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2017-2020.....	29
Wykres 12. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej?	33
Wykres 13. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?	33
Wykres 14. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w latach 2018-2020.....	36
Wykres 15. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności.....	37
Wykres 16. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	38
Wykres 17. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol?	40
Wykres 18. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?.....	40
Wykres 19. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu	43
Wykres 20. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności lub długotrwałej choroby.....	46
Wykres 21. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie?	47
Wykres 22. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?	48
Wykres 23. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych w gminie?	48
Wykres 24. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?.....	49
Wykres 25. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	53
Wykres 26. Czy według Pani/Pana w szkole jest dużo uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego?.....	53
Wykres 27. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy.....	59
Wykres 28. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc w rodzinie?	60
Wykres 29. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/Pani przemocy w rodzinie?	60

Wykres 30. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci?	61
Wykres 31. Czy według Pani/Pana uczniowie mają łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych?	63
Wykres 32. Jak ocenia Pani/Pan swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego?	64
Wykres 33. Czy według Pani/Pana nauczyciele są przygotowani do udzielania pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych?	64
Wykres 34. Czy według Pani/Pana wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem?	65
Wykres 35. Czy w szkole spotyka się Pani/Pan z aktami agresji i przemocy wśród uczniów?	67

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. *Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development)*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/rozwoj/agenda-2030>
2. Fudała J., *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017
3. Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju – I–III kwartał 2020 r.*
4. Halemba. K, Izdebska. A, *Kary fizyczne w wychowaniu dzieci- uwarunkowania i konsekwencje, Dziecko krzywdzone nr 3(28)*, 2009
5. Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Praca zbiorowa Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska*, Lublin 2017
6. *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/czym-jest-zarządzanie-rozwojem>
7. *Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/rodzina/projekt-strategii-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-do-roku-2020--z-perspektywa-do-2030-r>
8. *Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Knyszyn na lata 2016 – 2020 z perspektywą na lata 2021 – 2023*, dostęp on-line: <http://bip.um.knyszyn.wrotapodlasia.pl/>
9. Raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, *Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie*, Warszawa 2019
10. *Raport o stanie Gminy Knyszyn za 2020 rok*, dostęp on-line: http://bip.um.knyszyn.wrotapodlasia.pl/raport_o_stanie_gminy_knyszyn/
11. *Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju>
12. *Strategia Rozwoju Powiatu Monieckiego na lata 2020-2029*, dostęp on-line: http://bip.st.monki.wrotapodlasia.pl/rada_pow/kadencja_2018_2023/xxi-151-20.html
13. *Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030*, dostęp on-line: <http://www.rops-bialystok.pl/rops/wp-content/uploads/2021/05/Strategia-Rozwoju-Wojewodztwa-Podlaskiego-2030.pdf>
14. Ulman. P, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, *Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży*, 2011

Źródła internetowe

1. <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/kategoria/2630>
2. <https://docplayer.pl/66317434-Bezpieczenstwo-spoleczności-lokalnych-wybrane-zagadnienia-zapewnienia-bezpieczenstwa-i-porzadku-publicznego.html>
3. <http://kok.knyszyn.pl/asp/o-nas,5,,1>
4. <http://kok.knyszyn.pl/asp/kola-zainteresowan,10,,1>
5. <http://kok.knyszyn.pl/asp/spoleczne-ognisko-muzyczne,8,,1>
6. <http://mops.knyszyn.pl/p,83,asystent-rodziny>
7. https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Knyszyn#rejestr-regon
8. <https://monki.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnospprawnych>